

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikka

Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

PELASTAJIEN TYÖLLISTYMINEN PELASTUSALAN TYÖTEHTÄVIIN VUODESTA 2016
LÄHTIEN

Joonas Malinen

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma Palopäällystön koulutusohjelma		
Tekijä Joonas Malinen		
Työn nimi Pelastajien työllistyminen pelastusalan työtehtäviin vuodesta 2016 lähtien		
Työn laji	Päiväys	Sivumäärä
Opinnäytetyö	27.11.2019	53+18
Työn valvoja tutkimusjohtaja Esa Kokki, yliopettaja Salla Tikkanen		
Yritys Pelastusopisto		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten tutkinnoista valmistuneet pelastajat ovat työllistyneet pelastusalan työtehtäviin. Toissijaisina selvityksen kohteina olivat nykyisten tilastointimenetelmien mahdollisuudet ja aihealueen ilmiöiden havainnointi pelastajien työllistymisen ympärillä. Aineisto tutkimukseen kerättiin kyselyllä keväällä 2019 ja tutkimusjoukoksi valikoituivat pelastajakurssit. Aineisto analysoitiin työllistymisteeman näkökulmasta käyttäen sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä.</p> <p>Pelastusopisto on vuosia kouluttanut kiinteän määrän, noin 120, pelastajaa vuodessa, mutta heidän työllistymisestään pelastusalan töihin ei ole olemassa ajantasaista tietoa. Pelastajaopetus keskitetään Sipilän hallituksen (2018) päätöksellä Pelastusopistolle Kuopioon, joten tieto pelastajien työllistymisestä pelastusalan työtehtäviin on entistä hyödyllisempi pelastusosalalle töihin haluaville, kouluttavalle oppilaitokselle, työnantajille ja ympäröivälle yhteiskunnalle ylipäätään.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat valmistuneiden pelastajien työllistyneen pelastusalan työtehtäviin ajan kuluessa hyvin. He ovat työllistyneet pääasiassa eri pelastuslaitoksiin. Ajantasaista sijoittumisen seurantatutkimusta pelastajatutkinnon osalta ei toistaiseksi toteuteta. Työvoima- ja koulutustarpeen ennustaminen on haastavaa, ja sen tutkimisen on oltava jatkuvaa. Työpaikkojen ja alueiden haluttavuuserot eriytyvät eri työaikamalleissa.</p>		
Avainsanat pelastustoiminta, työllisyys, työllisyystilastot, työvoimatutkimus, työllistyneisyys		
Luottamuksellisuus julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Fire Officer (Engineer)		
Author Joonas Malinen		
Title of Project Employment of Graduated Fire Fighters within the Rescue Services since 2016		
Type of Project Final Project	Date 27 th November 2019	Pages 53+18
Academic Supervisor Dr Esa Kokki, Research Director Mrs. Salla Tikkanen, Senior Teacher		
Company Emergency Services Academy		
Abstract <p>The objective of this final project was to study how fire fighters find employment they are trained for. The secondary objectives were to find out how current statistical methods could be used, and to make observation of matters around the employment of fire fighters.</p> <p>The Emergency Services Academy Finland trains approximately 120 fire fighters per year, yet there is no up to date information about their placement rate. Since all the fire fighter training will be provided at the Emergency Services Academy according to a government (2018) decision, it is even more useful for future fire fighters, the Emergency Services Academy, the employers at rescue departments, and for the society to study the employment of fire fighters.</p> <p>According to the results of the project, fire fighters primarily want to be employed by fire departments. The placement rates of fire fighters are currently unknown and there are no up to date methods to follow the placement rates. The prediction of employment needs is very challenging and it should be studied continuously.</p> <p>The study shows that over time fire fighters are employed well. The differences between different working time models affects strongly the popularity of workplaces at rescue departments.</p>		
Keywords rescue service, employment, employment statistics, labor force survey		
Confidentiality public		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 PELASTUSALAN KOULUTUS SUOMESSA	6
3 TYÖNANTAJAT	8
3.1 Pelastuslaitokset	8
3.2 Muut työnantajat	9
4 TAUSTOITUSTA TUTKIMUSAIHEEN YMPÄRILLE	10
4.1 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta pelastusalalla	10
4.2 Työvoimatilastointi ja työvoimatutkimus	10
4.3 Työvoima ja koulutustarpeen ennakointi opetushallituksessa	12
4.4 Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu	13
4.5 Pelastajien työllistymistoiveet	13
4.6 Pelastajien työllisyys nykyisten mittareiden avulla	14
4.7 Tiivistelmä aiheen taustoituksesta	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
5.1 Tutkimusongelma ja sen rajaaminen	18
5.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkittava joukko	18
6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Perustieto-osio	22
6.2 Työmarkkinatilanteet ja henkilöiden toiminta	24
6.3 Syventävät tulokset	28
6.4 Havainnot avoimesta kysymyksestä ja palautteesta	35
6.5 Valmistumisajankohdan vaikutus	36

7 POHDINTA	38
LÄHTEET	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten tutkinnoista valmistuneet pelastajat työllistyvät pelastusalan työtehtäviin. Toissijaisina selvityksen kohteina ovat nykyisten tilastointimenetelmien mahdollisuudet ja aihealueen ilmiöiden havainnointi pelastajien työllistymisen ympärillä.

Hallituksen (2018) päätöksellä pelastajakoulutus keskitetään Kuopioon, ja julkisuudessa on esitetty, että Helsingin Pelastuskoulun pelastajaopiskelijoiden määrä lisätään Kuopion pelastajakoulutukseen. Oletettu valmistuvien pelastajien määrä olisi näin ollen noin 135 pelastajaa vuodessa. Pelastusopistosta valmistuneiden pelastajien työllistymisestä pelastusalan töihin ei ole käytännössä ajantasaista tutkimustietoa saatavilla, vaikka tieto on hyödyllistä muun muassa kouluttavalle oppilaitokselle, työnantajille, alalle hakeutuville sekä yhteiskunnalle. On kaikille osapuolille hyödyllistä, että tästäkin asiasta on tietoa saatavilla, jotta tulevaisuuden päätöksiä pystytään tekemään parhaimpaan saatavilla olevaan tietoon perustuen ja sitä päätöksenteossa hyödyntäen.

Opinnäytetyössä halutaan selvittää, kuinka hyvin todellisuudessa pelastajat työllistyvät ja mitä ilmiöitä aiheen ympärille liittyy. Miten pelastajat työllistyvät, voidaanko aiheita tutkia, voidaanko ottaa siitä oppia ja voidaanko työvoimatarvetta ennakoita ja sitä kautta muuttaa koulutusmääriä joustavasti tarvittaessa suuremmaksi tai pienemmäksi? Selvityksen kohteena on myös, mitä voidaan tehdä paremmin, jotta yhteiskunta veronmaksajineen, Pelastusopisto, työnantajat ja pelastajiksi aikovat hyötyvät tiedosta mahdollisimman paljon.

Opinnäytetyötä innoittaa halu tietää, miten edellä pohditut asiat ovat todellisuudessa – varsinkin kun on tiedossa, että muun muassa. Raja- ja merivartiokoulu muuttaa vuosittain kurssikokoaan työllistymistarpeen vaihtuessa työympäristön muutoksien vuoksi. Toki työhön innoittaa välillisesti sekin, että pelastusalalla on yleisesti tiedossa, että kesälomakaudeksi töitä löytyy kaikille halukkaille, mutta miten on lomakauden ulkopuolella? Näihin kysymyksiin ja pohdintoihin toivotaan vastauksia tätä työtä ja tulevaisuudessa tehtäviä tutkimuksia ajatellen.

2 PELASTUSALAN KOULUTUS SUOMESSA

Suomessa on kaksi pelastajakoulutusta tuottavaa oppilaitosta. Kuopiossa Pelastusopisto kouluttaa pelastajia koko Suomen tarpeisiin. Helsingin Pelastuskoulu kouluttaa pelastajia sisäministeriön erikoisluvalla Helsingin kaupungin tarpeisiin. Tämänhetkisen tiedon (sisäministeriö 2018) mukaan pelastajien koulutus keskitetään tulevaisuudessa Kuopioon, joskin syyskuussa 2019 uuden hallituksen ministeri Ohisalo antoi Helsingin Pelastuskoululle uuden toimiluvan tutkinto-opetuksen antamiseen. (Savon Sanomat 2019.)

Pelastusopisto on vuosia kouluttanut noin 120 pelastajaa vuodessa, ja julkisuudessa olevien tietojen mukaan Helsingin Pelastajakoulun oppilasmäärä lisätään Pelastusopiston koulutusmäärään (YLE 2018), kun Helsingin Pelastajakoulu lakkautetaan. Laajempi selvitys pelastusalan opetuksen koulutusmääristä ja -paikoista tehdään vuoden 2022 loppuun mennessä ja siinä otetaan kantaa alan koulutustarpeisiin. Lisäksi Helsingin Pelastuskoulun opetuksesta tehdään puolueeton arviointi ensi vuoden loppuun mennessä. (Savon Sanomat 2019.)

Pelastajatutkinnon laajuus on 90 opintopistettä. Helsingin Pelastuskoulussa opiskelu jatkuu työnohessa oppisopimusmaisesti pelastajakurssin jälkeen, tämän tarkoituksena on päteväittää uudet pelastajat perustason ensihoitajiksi (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta, terveydenhuoltolain 1326/2010, 41 ja 46 §:n nojalla: 8 § Ensihoitopalvelun yksiköt ja henkilöstö). Oppisopimuskoulutuksen kesto on kaksi lukukautta.

Pelastusopiston koulutusmäärät perustuvat muun muassa Pelastusopiston koulutustarvekyselyihin, joita on pääsääntöisesti lähetty pelastuslaitoksille noin 2 – 3 vuoden välein. Pelastusopiston koulutustarvekyselylomake on nähtävillä liitteessä 3. Lopullisen päätöksen koulutusmäärästä tekee rehtori. Määrä on ollut viime vuosina noin 120 pelastajaopiskelijaa vuosittain.

Helsingin Pelastuskoulun oppilasmäärät perustuvat kaupungin tarpeeseen, eli Helsingin pelastuslaitos arvioi jatkuvasti keskimääräistä poistumaa ja tarvetta uusille pelastajille alueellaan. Tarpeen vaatiessa Helsingin Pelastuskoulu järjestää niin kutsutun

”kalakukkokurssin” eli ylimääräisen pelastajakurssin alueellaan. (Rehtori Matti Waitinen, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2018.).

3 TYÖNANTAJAT

Pelastajatutkinto on tutkintona sellainen, että sen tarjoamat työmahdollisuudet omalla ammattialallaan ovat verrattain kapeita. Siinä missä esimerkiksi insinöörin tutkinto soveltuu hyvin moniin tehtäviin yhteiskunnassa, pelastajatutkinnon suorittaneiden työmahdollisuudet ovat kapea-alaisia niiden työpaikkojen osalta, joissa nimenomaan pelastajatutkinnosta on hyötyä tai sitä vaaditaan kyseisten tehtävien suorittamiseen. Tämä näkyy myös tutkimuksen tuloksissa, joiden perusteella suurin osa on pyrkinyt työllistymään nimenomaan pelastuslaitoksille.

Julkisen sektorin työpaikkojen määrään vaikuttaa myös julkisen talouden tila ja rahoitus. Työpaikkojen määrää edistää ja ylläpitää pelastuslain 29 § momentti palvelutasopäätöksestä (Pelastuslaki 379/2011) ja siihen liittyvä sisäministeriön julkaisema ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje” -julkaisu vuodelta 2012.

3.1 Pelastuslaitokset

Pelastuslaitokset työllistävät ylivoimaisesti suurimman osan pelastajatutkinnon suorittaneista henkilöistä. Pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä oli vuonna 2018 maassamme yhteensä 6283 henkilöä (Pelastustoimen taskutilasto 2014 – 2018). Määrä muuttuu vuosien välillä suhteellisen maltillisesti, sillä vuonna 2017 vastaava luku oli 6298 henkilöä. Henkilöstön muutokset pysyvät maltillisina, mikäli rahoituskuviot pysyvät samantapaisina. Tämän tutkimuksen mukaan noin 97 % vastaajista haluaa mieluiten työskennellä pelastuslaitoksen organisaatiossa.

Suomessa on 22 pelastustoimen aluetta, mikä johtaa käytännössä 22 erilaiseen tapaan tuottaa palveluja – vaikkakin yhteistyötä tehdään nykyään rajojen yli laajaltikin ja ERICA-hätäkeskusjärjestelmä häivytti alueiden väliset rajat hälytysvasteiden osalta. Pelastuslaitokset saattavat pelastustoiminnan alueen, riskiarvioinnin ja ulkoisten tekijöiden takia laajentua, supistua tai pysyä suunnilleen ennallaan. Mahdollinen maakuntaudistus vaikuttaa toteutuessaan pelastustoimen järjestämiseen, mutta se nähdään myöhemmin tulevaisuudessa.

3.2 Muut työntajat

Muita pelastajatutkinnolle soveltuvia työntajia voivat olla

- ensihoitoa tuottavat organisaatiot
- julkisen sektorin muut organisaatiot (mm. Finavia, Puolustusvoimat, AVI, SM, Pelastusopisto)
- yksityinen sektori (myös tehdaspalokunnat)
- järjestöt (SPPL, SPEK).
- ulkomaan työtehtävät (esim. palomies Cern tms.).

Tutkimukseni mukaan vain noin 3 % haluaa mieluiten työskennellä näillä muilla työntajilla.

Pelastajatutkinnolla voi pyrkiä myös ulkomaille töihin. Näin tekevät henkilöt ovat pääasiassa yksittäistapauksia, ja he eivät vaikuta valmistuneiden pelastajien työllisyystilanteen kokonaiskuvaan.

4 TAUSTOITUSTA TUTKIMUSAIHEEN YMPÄRILLE

Seuraavaksi käydään läpi nykyisten tilastojen mahdollisuudet pelastajien työllistymisen tutkimiseen sekä koulutustarpeiden ennakointiin valtakunnallisella tasolla. Lisäksi selvitetään, mitä aiheesta jo tiedetään.

4.1 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta pelastusosalalla

Pelastajien työllistymistä pelastusalan työtehtäviin ei ole tutkittu aikaisemmin Suomessa 2010 -luvulla. Aihealuetta sivuuttavia opinnäytetöitä tai kehittämistöitä on tehty muutama: Petri Huttunen (Palopäälylystön työllistyneisyys 2010) on tutkinut opinnäytetyössään palopäälylystön työllistymistä kohderyhmänään AmkN4-AmkN7 kurssit.

Vuonna 1997 on tehty alipäälylystön opinnäytetyönä tutkimus “Pelastajien sijoittuminen työelämään – kouluttaako Pelastusopisto virkaan, sijaiseksi vai työttömäksi” (Raatikainen 1997). Vuonna 1996 on tehty alipäälylystön opinnäytetyö “Työelämään sijoittuminen alipäälylystökurssin jälkeen” (Tamminen 1996), joka käsittelee alipäälylystön työllistymistä.

Tätä työtä varten etsin aktiivisesti tietoa, miten aihealuetta on tutkittu, ja loppupäätelmänä on, että pelastusosalta puuttuu aktiivinen alaspesifinen työllistymis- tai työelämänsijoittumistutkimus. Monet muut alat ja muun muassa yliopistot tekevät työuraseurantakyselyitä ja tutkimuksia.

Aikaisemmat pelastusosalaa sivuuttavat tutkimukset ovat poikkeuksetta vanhentuneita tilastotieteen, pelastusalan ja yhteiskunnan kehittyessä, joskin ne ovat ja olivat ehdottoman hyödyllisiä luettavaksi tämän työn kehittämisessä paremmaksi.

4.2 Työvoimatilastointi ja työvoimatutkimus

Työttömyyttä seurataan Suomessa kuukausittain kahdella eri tilastolla. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus perustuu otantaan ja työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilasto TE-toimistojen asiakasrekisterin tietoihin.

Työvoimatutkimuksen ja Työnvälitystilaston työttömyysluvut poikkeavat toisistaan, mikä johtuu menetelmän ohella tilastointiperusteiden eroista työnhaun aktiivisuuden ja työmarkkinoiden käytettävissä olon osalta. Tilastojen tiedot julkistetaan kuukausittain yhtä aikaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastossa työttömyyden määritelmänä on, ettei henkilöllä ole työsuhdetta eikä hän työllisty yritystoiminnassa. Lisäksi Työnvälitystilastossa kokoaikaisesti lomautetut luetaan työttömiin, mutta päätoimisia opiskelijoita ei.

Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen työttömyyden määritelmä on tiukempi: se edellyttää työttömiltä aktiivista työnhakua edeltävien 4 viikon aikana ja valmiutta ottaa työtä vastaan seuraavien 2 viikon aikana. Kansainvälisesti vertailukelpoisena Tilastokeskuksen työvoimatutkimus tuottaa viralliset työttömyysluvut. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Suomessa virallista työvoimatilastointia ja työvoimatutkimusta tekevät viranomaistahot. Tilastokeskus tuottaa työllisyystutkimuksia, kuten tekee myös työ- ja elinkeinoministeriö. Työelämäsijoittumistutkimuksia voivat tehdä myös muun muassa ammattiliitot, työmarkkinajärjestöt ja muut etujärjestöt, jotka tuottavat tiedon lähinnä omille jäsenilleen – mutta välillisesti myös vaikuttaakseen esimerkiksi koulutusmääristä päättäviin tahoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto perustuu TE-hallinnon rekisteriaineistoon eli siihen, mitä rekisteriin on kirjattu henkilön kohdalle – olipa hän työtön työnhakija, lomautettu tai jonkin muun statuksen omaava henkilö (TE-palvelut 2019). Tilastokeskuksen työttömyysasteen mittaaminen perustuu työvoimatutkimukseen, joka toteutetaan laajana kyselytutkimuksena (Tilastokeskus 2019).

Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön tavoissa määritellä työttömät ja työlliset on myös eroja, mikä johtaa näiden kahden tilaston erilaisiin tuloksiin. Tätä työtä varten ei ole tarkoituksenmukaista selvittää tarkemmin näitä eroja, sillä oleellista on se, voiko tilastokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen avulla tutkia spesifisti pelastusalan työllistymistä, joka on tämän opinnäytetyön aiheena.

Työ- ja elinkeinoministeriön tilastoista on mahdollista kaivaa ammattinimikkeet “palomies” ja “muu palomies”, joiden avulla voidaan tilastoja tarkastellen tulkita työttömyyttä tietyn ammattinimikkeen kohdalla. Tilastot eivät ota huomioon työpaikan laatua, eli esimerkiksi palomies, joka työskentelee edellisessä ammatissaan, näkyy tilastoissa työllisenä. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastoista on mahdollista tehdä kausipäätelmiä tietyn ammattiryhmän työllisyydestä tilastollisesti merkitsevällä tarkkuudella (Tilastokeskus 2019).

Työvoimatilastointi ja työvoimatutkimus on Suomessa korkealla tasolla. Osa Suomessa tuotetuista tilastokannoista on maksullisia tai niihin on pääsy vain organisaation nimeämällä henkilöllä. Näitä ovat muun muassa Tilastokeskuksen sijoittumispalvelut taikka Kelan työmarkkinatukitilastot. Palvelut soveltuvat heikosti pienien, tiettyjen alojen työllisyyden arviointiin, joihin muun muassa pelastusala lukeutuu.

4.3 Työvoima ja koulutustarpeen ennakointi opetushallituksessa

Opetushallitus ennakoii valtakunnallisia pitkän aikajakson työvoima- ja koulutustarpeita sekä kehittää osaamistarpeiden ennakointia. Yhtenä tavoitteena on luoda tieto ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen määrällisistä tarpeista, jotka pohjautuvat pitkän aikavälin työllisyysennusteisiin. Ennakoinnissa tarkastellaan pitkän aikavälin työvoiman tarpeita eri näkökulmista: työvoiman kysynnän muutoksina toimialoittain ja ammattiryhmittäin, ammateista poistuvan työvoiman määränä ja avautuvina työpaikkoina (työelämän kysyntä), työelämän edellyttäminä aloittajatarpeina (avautuviin työpaikkoihin tarvittavat koulutettavien määrät) ja nuorille suunnatun koulutuksen aloittajamäärinä. (Opetushallitus 2019.)

Opetushallitus käyttää Mitenna-laskentamallia pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarve-ennakointiin. Alakohtaisen ennakoinnin malli on kehitetty valtakunnallisessa VOSE-projektissa. Opetushallitus on myös tuottanut raportin ”Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025”, joka antaa karkeita suuntaviivoja tulevaisuuden koulutuksen ja työvoiman tarpeesta. (Opetushallitus 2015.)

Ennakointia pyritään tekemään mahdollisimman laadukkaasti monipuolisia ennakointimenetelmiä ja tilastoja käyttäen, ja ne ovat nykytilanteessa paras mahdollinen tapa ennakoida tulevaisuuden koulutustarpeita.

4.4 Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu

Vipunen on opetushallinnon tilastopalvelu, jonka sisällöstä vastaavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriö ja opetushallitus. Tilastot perustuvat Tilastokeskuksen, opetus- ja kulttuuriministeriön ja opetushallituksen keräämiin tietoihin ja rekistereihin. Palvelusta löydetään tilasto- ja indikaattoritietoa eri sektoreiden koulutuksesta ja koulutuksen jälkeisestä sijoittumisesta, korkeakouluissa tehdystä tutkimuksesta sekä väestön koulutusrakenteesta ja opiskelijoiden sosioekonomisesta taustasta.

Vipunen-tilastopalvelu on tämänhetkisistä tietopalveluista ainoita ilmaisia lähteitä. Se mahdollistaa pelastajien sijoittumisen tutkimisen tietokantaan perustuen kaikille avoimesta tietokannasta.

Vipunen-tilastopalvelussa on joitakin heikkouksia, mitkä tekevät palvelusta epätarkan. Vipunen-tilastopalvelun tiedot tulevat noin kahden vuoden verran nykyhetkeä jäljessä (tiedonkeruu tilastokeskuksessa on valtava urakka) ja toisaalta tilasto näyttää työllisenä palomiehenä myös muulla alalla työskentelevän henkilön. Vipunen-tilastopalvelun työllistymistilastot tarkastelevat henkilöitä viimeisimmän ja korkeimman tutkinnon mukaisesti (Kumpulainen Timo, opetushallitus, sähköpostiviestikeskustelu 26.3.2018). Mikäli pelastajatutkinnon käynyt opiskelee jonkin korkeakoulututkinnon, hän häviää tilastoista pelastajatutkinnon kohdalta. Heikkouksista huolimatta Vipunen-tilastopalvelu on tämänhetkisistä tilastointimenetelmistä soveltuvin ammattikohtaisen työllisyyden tarkasteluun. (Opetushallitus 2019.)

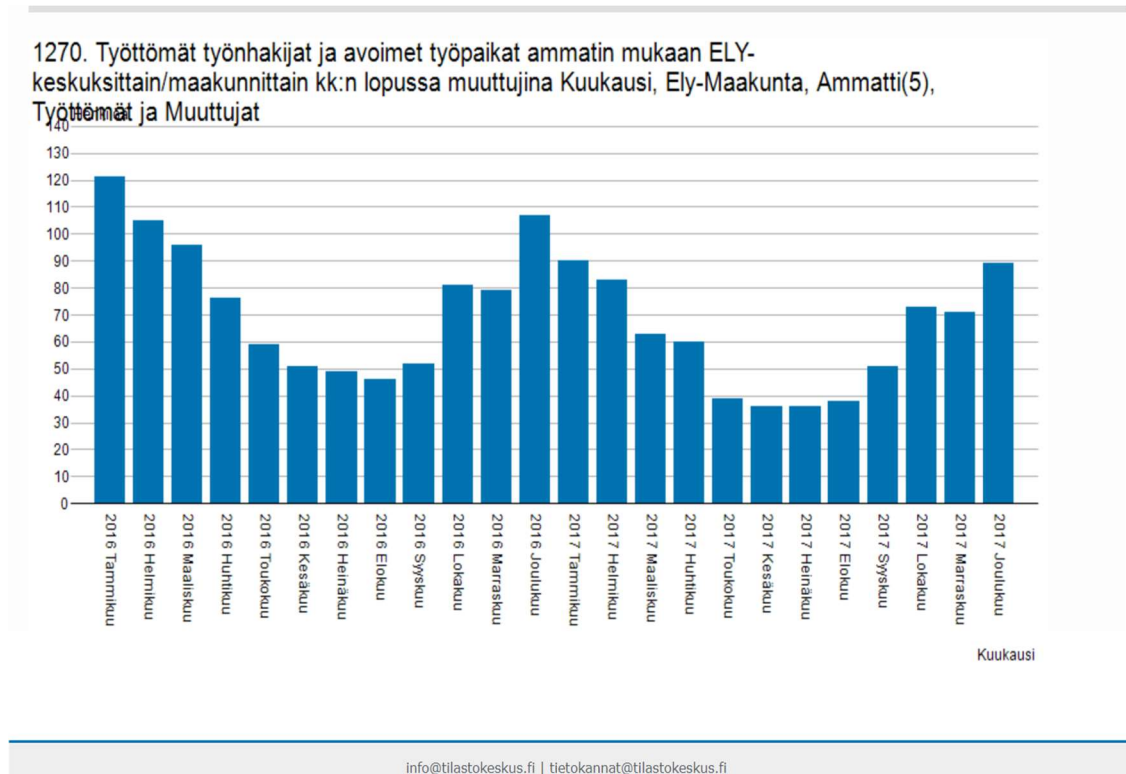
4.5 Pelastajien työllistymistoiveet

Suurin osa palomiehistä haluaa työskennellä vuorotyöajassa (Kekki ym. 2011) pelastuslaitoksilla. Tämä vaikuttaa siihen, millaisille pelastuslaitoksille ja alueille valmistuneet pelastajat haluavat työllistyä. Varallaolojärjestelmän takia niin sanotuille päiväpaloasemille – jotka tekevät virkatyöaika – on hankalampi saada pysyviä työntekijöitä, kun taas ympärivuorokautisille asemille tekijöitä on tarjolla pääsääntöisesti hyvin. Tähän vaikuttavat monet inhimilliset tekijät kuten työaika, työmatkat, perhesyyt, palkka, työn sitovuus varallaolojärjestelmässä, puolison työt ja niin edelleen.

4.6 Pelastajien työllisyys nykyisten mittareiden avulla

Pelastajien työllistymistä voidaan mallintaa nykyisin Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen – sekä opetushallituksen Vipunen-tilastopalvelun avulla. Kuvien (1 ja 2) avulla on tarkoitus mallintaa, miten pelastajien työllisyyttä voidaan arvioida nykykeinoin ja menetelmin.

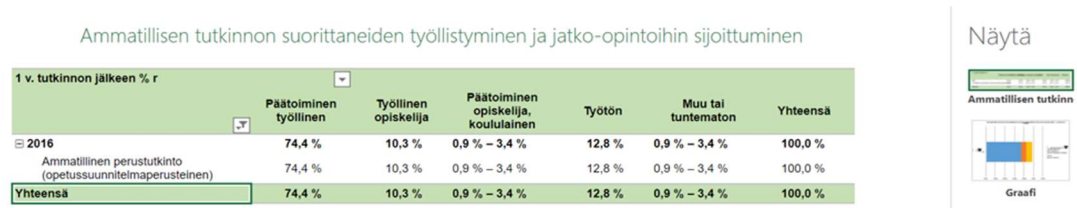
Tilastokeskuksen tilastopalvelu mahdollistaa työttömien poiminnan tietokannasta

Kuva 1. Työttömät palomiehet kuukausittain 2016-2017 (TEM, Työnvälitystilasto).

Kuvasta 1 nähdään ”palomies” -ammattinimikkeen työttömien henkilöiden määrät poimituilla arvoilla kuukausittain. Kuvaan on poimittu vuodet 2016 - 2017. Kuvasta nähdään, että TEM -tilastokannan mukaan palomiesten työttömyys on vähäisintä kesälomakaudella ja suurinta talvikaudella. Joulukuun korkeampaa työttömyysmäärää selittänee pelastajakurssin (noin 60 pelastajaa) valmistuminen joulukuussa. TEM-tilastoissa näkyvät kaikki alalla toimivat pelastajat.

Vipunen-tilastopalvelu tarjoaa työkalut valmistuneiden sijoittumisen ja työllistymisen seurantaan, mutta tilastot tulevat järjestelmään noin kahden vuoden viiveellä

Raporttiselite

Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen

Raportin perustiedot:

Raportilla tarkastellaan tilastovuotta edeltävinä vuosina (1v, 3v tai 5v) ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistymistä ja jatko-opintoihin sijoittumista tilastovuoden lopussa. Tilastovuosi-muuttujassa valitaan tarkasteltava tilastovuosi, ja lukumäärämuuttujat "1 v. tutkinnon jälkeen", "3 v. tutkinnon jälkeen" ja "5 v. tutkinnon jälkeen" viittaavat tilastovuotta edeltäviin tutkinnon suoritusvuosiin. Esimerkiksi tilastovuoden 2012 kohdalla "1 v. tutkinnon jälkeen" viittaa vuonna 2011 tutkinnon suorittaneisiin, "3 v. tutkinnon jälkeen" vuonna 2009 tutkinnon suorittaneisiin, ja "5 v. tutkinnon jälkeen" vuonna 2007 tutkinnon suorittaneisiin.

Huom! Raportille on tehty tietosuojaus. Lukumäärätiedot on tasoitettu kolmella jaolliseksi, jolloin pienet, alle viiden lukumäärät näkyvät arvona 3, ja tätä suurempiin arvoihin tulee satunnaisesti lisäys -1, 0 tai +1. Suojauksen tuottamat prosentuaaliset muutokset ovat suurempien arvojen osalta marginaalisia. Esimerkiksi 100:n tapauksen osalta virhe on korkeintaan 1 %, ja 1000:n tapauksen osalta korkeintaan 0,1 %.

Henkilöt on poimittu aineistoon viimeisimmän ja korkeimman suoritettujen tutkinnon mukaan. Huom! Aineistosta on poistettu aina tilastuvuosittain ja tarkastelujaksokausittain (1v, 3v tai 5v) ne henkilöt, jotka ovat suorittaneet korkeamman tutkinnon tarkastelujakson kuluessa, koska aikaisempi tutkinto ei vastaa enää todellista työmarkkinatilannetta tarkasteltavan tilastovuoden lopussa. Esimerkiksi henkilö, joka on suorittanut vuonna 2009 ammatillisen tutkinnon ja vuonna 2011 ammattikorkeakoulututkinnon, on mukana tilastovuoden 2010 aineistossa "1 v. tutkinnon jälkeen", mutta hän ei ole mukana tilastovuoden 2012 aineistossa "3 v. tutkinnon jälkeen", koska vuonna 2009 suoritettu ammatillinen tutkinto ei ole enää hänen korkein tutkintonsa.

Asuinmaakunta viittaa opiskelijan asuinmaakuntaan tilastovuoden lopussa, ei tutkinnon suoritusvuoden lopussa.

Tietolähde: opetushallinnon ja Tilastokeskuksen tietopalvelusopimuksen aineisto 4.3.

Taulukon lukumäärätieto/(tiedot): 1 v. tutkinnon jälkeen
Graafin lukumäärätieto/(tiedot): 1 v. tutkinnon jälkeen

Käyttäjän tekemät rajaukset (ml. oletusvalinnat):

Tilastovuosi: 2016

Koulutusnimike: Pelastajan tutkinto; palomies

Oppilaitos: Pelastusopisto

Kuva 2. Opetushallituksen Vipunen-tilastopalvelu tarjoaa mahdollisuudet työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen seurantaan (Vipunen-tilastopalvelu, 2019).

Kuvasta 2 nähdään esimerkki, millaista tietoa opetushallituksen Vipunen-tietokannasta voidaan hakea tutkinnon suorittaneiden jatko-opintoihin sijoittumisesta ja työllistymisestä. Kuvaan 2 on poimittu kouluttavaksi oppilaitokseksi Pelastusopisto ja valittu koulutusnimikkeeksi pelastajan tutkinto, palomies. Tilastovuoden 2016 tiedot ja 1v. tutkinnon jälkeen poiminta tarkoittaa sitä, että henkilöt ovat valmistuneet vuonna 2015. Kuvasta kaksi nähdään, että voimme arvioida Vipunen-tilastopalvelun avulla henkilön toimintaa työllistymisen ja sijoittumisen näkökulmasta noin kahden vuoden viiveellä.

Opetushallituksen tilastopalvelu antaa mahdollisuuden rajata tilastokannasta myös muita sijoittumiseen liittyviä muuttujia, kuten esimerkiksi ammatin

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen

1 v. tutkinnon jälkeen	Päätöminen työllinen	Työllinen opiskelija	Päätöminen opiskelija, koululainen	Työtön	Muu tai tuntematon	Yhteensä
9	87	12	1-4	15	1-4	117
Alluseerit	1-4					1-4
Hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät	1-4	1-4		1-4		1-4
Rakennustyöntekijät ym. (pl. sähköasentajat)	1-4					1-4
Suojelu- ja vartiointityöntekijät	42	1-4		1-4		51
Terveydenhuollon asiantuntijat	1-4	1-4				1-4
Tuntematon	33	6	1-4	9	1-4	51
Yhteensä	87	12	1-4	15	1-4	117

Pivot-taulukon kentät

Valitse kentät:

- 3 v. tutkinnon jälkeen % s
- 5 v. tutkinnon jälkeen % s
- Muuttujat
 - Aikamuuttujat
 - Henkilömuuttujat
 - Ammatti
 - Ammattiasema
 - Ammattiluokitus taso 1
 - Ammattiluokitus taso 2
 - Asuinmaakunta
 - Kansalaisuus
 - Kansalaisuus (maanos)
 - Pääasiallinen toiminta 1
 - Pääasiallinen toimi...
 - Äidinkieli
 - Koodimuuttujat
 - Koodit Ammattiluokitu...
 - Kruuvi Ammattiluokitu...

Kuva 3. Vipunen-tilastopalvelun Pivot-taulukkorajaus ammatin mukaan työllistymisestä ja jatko-opintoihin sijoittumisesta 1 v. tutkinnon (pelastajatutkinto) jälkeen vuodelta 2016.

Kuvassa 3 on poimittu Pivot-taulukon kentäksi ”Ammatti”, mikä mahdollistaa työelämäsijoittumisen tarkemman tulkinnan. Ammatti ”palomies” menee kansainvälisessä ammattiluokituksessa ”Suojelu- ja vartiotyöntekijät” -alaluokittelun alle. Näin ollen voidaan tehdä oletus, että noin 42 henkilöä toimii palomiehen tehtävissä pelastuslaitoksilla mittaushetkellä. Osa näistä 42 henkilöstä voi toimia myös vartijana tai muussa alaluokittelun alle menevässä ammatissa, mutta määrään voidaan arvioida olevan vähäinen – sitä ei saa tilastoistakaan tarkemmin tutkittua. Alaluokkaan ”Tuntematon” kuuluu tuntemattomat ammatit tai sellaiset henkilöt, joiden antamat tiedot eivät mahdollista ammattialamäärittelyä. Tilastosta ei voi päätellä, mitä nämä alaluokan ”Tuntematon” alle jäävät henkilöt tekevät työkseen. Tilastot ovat näiltä osin epätäydelliset. Tilastot tulevat järjestelmään tilastokeskukselta, eli mittaustulokset ovat joulukuulta. Työttömiä on 1 v:n tutkinnon suorittamisen jälkeen mittaushetkellä tämän tilaston mukaan 15 henkilöä, joista 1-4 suojelualalta (palomies).

4.7 Tiivistelmä aiheen taustoituksesta

Pelastajien työllistymistä ja sijoittumista työelämään voidaan jonkin verran tutkia jo nykyisten tilastojen avulla, mutta niissä esiintyy puutteita ja aikaviiveitä, jotka heikentävät tiedon hyödyntämistä. Koska pelastajien osuus koko maan työvoimasta on pieni, on tarkemmalle tiedolle käyttöä tietoon perustuvaa päätöksentekoa silmällä pitäen. Nykyisin saatavilla olevia tilastoja voi hyödyntää alakohtaisessa työllisyystutkimuksessa.

Osa sijoittumistutkimuspalveluista on maksullisia ja niihin on pääsy vain asianomaisilla henkilöillä (esim. Tilastokeskuksen sijoittumispalvelu). Kuvassa 4 on esitetty keskeisimpiä työvoiman tarpeen ennakkointiin liittyviä palveluja, järjestelmiä tai malleja sekä tilastoja.

Keskeisimmät työvoiman tarpeen ennakkointiin liittyvät palvelut, järjestelmät tai mallit sekä tilastot

Palvelu tai tuotos/ tuottaja	Keskeinen sisältö	Ryhmä/Alue
Toimiala Online/TEM	Tilastoja ja ennusteita yritystoiminnan, talouden ja työllisyyden kehityksestä Vapaasti käytettävät tiedot: Yritys- ja toimipaikkatilastot (Tilastokeskus), Yritysten tilinpäätöstilastot (Tilastokeskus ja Finnvera), Kasvuyritystilastot, Alue- ja toimialaennusteet (ETLA, VM), Työnvälitystilastot (TEM), Suhdannekyselyjen tuloksia (EK, Suomen Yrittäjät ja TEM), Lisäksi muita, esim. Statfin-palvelusta ja Eurostatista noudettuja tilastoja http://www2.toimialaonline.fi/	Tilastojen alueellinen saatavuus vaihtelee: koko maa, maakunnat, ELY-keskukset, seutukunnat ja kunnat
TEM Toimialapalvelu	Toimialojen näkymät -katsaus http://www.temtoimialapalvelu.fi/etusivu/toimialapalvelu/toimialojen_nakymat_katsaus Seminaarien ja tilaisuuksien aineistoja http://www.temtoimialapalvelu.fi/etusivu/toimialapalvelu/seminaarien_ja_tilaisuuksien_aineisto	valtakunnallisia katsauksia eri toimialojen kehitykseen
Toimialaraportit/ TEM	Toimialaraportit on analyttinen ja vuosittain päivitettävä julkaisusarja eri toimialojen liiketoiminnan tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä Suomessa. Raportit sisältävät tietoja toimialan rakenteesta, markkinoiden kehityksestä, alueellisesta jakautumisesta sekä yritysten taloudesta, investoinneista, kehittämistarpeista ja tulevaisuuden näkymistä http://www.temtoimialapalvelu.fi/etusivu/toimialaraportit/toimialaraportit_ja_tilastokuvia	valtakunnallisia ja maakuntaokohtaisia tietoja
Alueelliset kehitysnäkymät/ TEM	Alueelliset kehitysnäkymät on työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten kaksi kertaa vuodessa laatima julkaisu, johon on koottu ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostamat näkemykset ELY-keskusalueen ja sen seutukuntien nykytilasta ja tulevaisuuden kehitysnäkymistä. http://www.temtoimialapalvelu.fi/etusivu/alueelliset_kehitysnakymat	Tietoja ELY-keskuksittain ja seutukunnittain
TEM-analyysit TEM raportit Työllisyyskatsaukset Julkaisut	TEM-analyysit https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/tem_analyyseja TEM raportit https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/tem_raportteja TEM työllisyyskatsaukset https://www.tem.fi/julkaisut Tilastojulkaisut https://www.tem.fi/tyo/tyonvalitystilasto/tilastojulkaisut	
Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma/ OKM	Opetushallitus ennakoii valtakunnallisia pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarpeita (määrällinen ennakkointi) sekä kehittää osaamistarpeiden (laadullinen) ennakkointia. Valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa päätetään koulutuksen keskeisistä laadullisista, määrällisistä ja rakenteellisista linjoista. Korkeakoulujen osalta koulutustarjonnan mitoittamisesta sovitaan tarkemmin tulos- ja tavoitesopimuksissa. Ammattikorkeakoulujen tavoitesopimuksissa sovitaan aloituspaikoista koulutusaloittain ja yliopistojen tulosopimuksissa sovitaan tutkintotavoitteista tieteenaloittain ja uusien opiskelijoiden tavoitteellisesta kokonaismäärästä. Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvuissa päätetään ammatillisen koulutuksen enimmäisopiskelijamäärästä, jonka rajoissa koulutuksen järjestäjät päättävät koulutustarjonnasta omalla toimialallaan. Laadullisesta ennakoinnista vastaavat Opetushallitus ja korkeakoulut. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm01.pdf?lang=fi Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025 http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/tr16.pdf?lang=fi	Valtakunnallinen kehittämissuunnitelma Valtakunnalliset tavoitteet

Kuva 4. Keskeisimmät työvoiman tarpeen ennakkointiin liittyvät palvelut, järjestelmät tai mallit sekä tilastot (Karjalan tutkimuslaitos - Työn ja hyvinvoinnin tutkimus 2019).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten pelastajat työllistyvät pelastusalan työtehtäviin. Muut tutkimuksella saavutettavat asiat laajentavat opinnäytetyön hyödynnettävyyttä tulevaisuudessa ja selventävät kokonaiskäsitystä ilmiöistä pelastajien työllistymisen ympärillä.

Työn tuottaman tiedon ja havaintojen on tarkoitus toimia innoittajana seuraavia, parempia ja edistyneempiä tutkimuksia varten. Tavoitteena on, että jokin taho – jonka todennäköisesti luontevinta olisi olla Pelastusopisto – aloittaisi tekemään perustutkimusta myös työvoimatarpeen- ja koulutusmäärien ennakoinnin suhteen.

Työ on asiasisällöltään sellainen, että osan sen tuottamasta tiedosta voidaan olettaa vanhenevan tutkimuksen jälkeen nopeasti ja tutkimus tulee toistaa (kehityskohteiden kanssa) säännöllisesti, mikäli sitä halutaan hyödyntää päätöksenteossa tai pelastusalaä kehittäessä.

5.1 Tutkimusongelma ja sen rajaaminen

Pelastusopistosta valmistuneiden pelastajien työllistymisestä pelastusalan työtehtäviin ei ole olemassa ajantasaista faktatietoa. Pelastusalalla ei ole myöskään tiedossa, millaisia ilmiöitä aiheen ympärillä esiintyy.

Tutkimuksen tavoitteena on vastata tutkimusongelmana olevaan kysymykseen: Miten valmistuneet pelastajat ovat työllistyneet pelastusalan työtehtäviin?

Tavoitteena on luoda uutta tietoa pelastusalalle, jota voidaan hyödyntää tietoon perustuvan päätöksenteon tukena tai mahdollisia jatkotutkimuksia suunniteltaessa. Työn yhteydessä havainnoidaan pelastajien työllistymisen ympärillä esiintyviä ilmiöitä ja mallinnetaan niitä helposti luettavassa muodossa pohdintoineen.

5.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkittava joukko

Työ on rajattu siten, että tutkimusjoukoksi on valittu yhteensä kahdeksan valmistanutta pelastajakurssia (PE90 - PE97). Tällä tavalla saavutetaan riittävä tarkkuus tätä työtä

ajatellen ja saadaan samalla vertailukohtaa usealta pelastajakurssilta esimerkiksi valmistumisajankohdan vaikutuksen mallintamiseen. Ensimmäiset kurssit ovat valmistuneet keväällä 2016 ja viimeiset tarkasteltavat kurssit joulukuussa 2017.

Valmistuneita pelastajia perusjoukossa on yhteensä 234 kpl (Pelastusopiston opintotoimisto). Todennäköisesti kaikkia tutkimusjoukkoon valittuja henkilöitä ei saavuteta tässä tutkimuksessa.

Tutkimusmenetelmänä oli kyselytutkimus. Se toteutettiin keväällä 2019, ja kysymykset laati opinnäytetyön tekijä.

Kyselylomake

Tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta (liite 1), sillä se soveltuu aiheen tutkintaan parhaiten monipuolisuudellaan ja mahdollisuuksillaan (Valli 2001). Kysymyslomakkeessa on yhteensä 22 aiheeseen liittyvää kysymystä, joilla tavoitellaan mahdollisimman kattavaa aineistonkeruuta aihealueen ympärillä. Tavoitteena oli tehdä kyselylomakkeesta mahdollisimman helposti vastattava alustasta riippumatta. Kysely oli dynaaminen, ja se sisälsi joitakin Webropol 3.0 -ohjelman mahdollistamia ehtolausekkeita. Tein päätöksen priorisoida tutkimuksen siten, että lopulliseen kysymyslomakkeeseen sijoitin vain kahdeksan pakollista kysymystä tutkimuslomakkeen alkuun ja mahdollistin lomakkeen palauttamisen jo niihin vastaamisen jälkeen. Tällä tavoittelin pientä kynnystä vastata kyselyyn. Testasin kyselylomaketta itselläni ja kahdella pelastajataustaisella ystäväilläni ennen kyselyn lähettämistä, jotta sain hiottua kysymyksiä mahdollisimman ymmärrettäväksi. Kyselylomakkeessa oli 21 monivalintakysymystä ja yksi avoin kysymys. Kysymykset oli pääosin vakioitu, lukuun ottamatta viimeistä avointa kysymystä, jonka tavoitteena oli tuottaa ideoita ja havaintoja jatkotutkimuksia ja pohdintaa varten. Tutkittujen pelastajien yhteystiedot saatiin Pelastusopiston avustuksella ja luvalla Pelastusopiston opintotoimistosta. Vaatimuksena oli, että niitä käytetään vain tämän työn tekemiseen.

Tutkimuskysymyksiä käytiin läpi opinnäytetyöohjaajien kanssa ennen kyselyn lähettämistä. Ennen kyselyn suunnittelua luin usean yliopiston tekemän työuraseurantatutkimuksen ja myös opinnäytetyöohjaajan lukemaksi antaman kyselymallin. Niitä apuna käyttäen suunnittelin kysymykset tätä opinnäytetyötä varten. Lopulliset päätökset tutkimuskysymysten käyttöön otosta tein itse.

Kyselyn lähettäminen

Kyselyn lähettämisessä pyrittiin käyttämään nykyaikaista tapaa lähettämällä tutkimus sähköpostia, WhatsAppia, Facebookia tai tekstiviestiä hyödyntäen tutkimushenkilöille. Kysely toteutettiin keväällä 2019.

Aineiston keruu

Kyselylomakkeen yhteydessä jaettiin saatekirje (liite 3). Saatekirje lähetettiin koko tutkittavalle perusjoukolle (N=234) kyselyn mukana. Tutkittujen yhteystiedot saatiin Pelastusopiston avustuksella ja luvalla Pelastusopiston opintotoimistosta. Vaatimuksena oli, että niitä käytetään vain tämän työn tekemiseen. Kyselyyn vastasi 122 henkilöä.

Analysointi

Määrällisen aineiston käsittelyssä käytettiin Excel -taulukkolaskentaohjelmaa, Webropol 3.0 -ohjelman sovelluksia ja vähäisesti myös SSPS-ohjelmaa. Kyselylomakkeen vastausarvot kerättiin ohjelmistoihin, joiden avulla luotiin pylvädiagrammeja. Tämä onnistui, koska vastaajien joukko ei ollut liian suuri. Saatuja vastauksia analysoitiin työllistymisteeman näkökulmasta käyttäen kvantitatiivisia menetelmiä. Aineistosta muodostettiin frekvenssintaulukoita ja havaintomatriiseja. Ristiintaulukoimalla tuloksista muodostettiin pääasiassa pylvädiagrammeja tulosten selkeyttämiseksi. Muuttujana työssä käytettiin pääasiassa perustieto-osuuden valmistumisajankohtaa.

Laadullisen aineiston analyysissä käytettiin sisällön analyysiä aineistolähtöisestä näkökulmasta. Aineistosta voi olla vaikeaa poimia pääseikkoja, joten sisällönanalyysillä siitä pyritään saamaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä tietoa. Aineiston käsittelyn pohjana on looginen päättely ja tulkinta. Ensimmäisenä aineisto täytyy pilkkoa osiin ja käsitteellistä, minkä jälkeen se kootaan uudestaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 109-116.)

Tutkimuksessa tuotettu aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, ja analyysin tarkoituksena on luoda kirjallinen ja selkeä kuvaus tästä ilmiöstä. Sisällönanalyysin avulla aineisto yritetään järjestää tiiviiseen ja selkeään muotoon ilman, että tärkeää informaatiota kadotetaan. Näin aineiston informaatioarvoa voidaan nostaa. Sen avulla voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen aineiston käsittely pohjautuu

loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, ja sitä tehdään tutkimusprosessin joka vaiheessa. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108.)

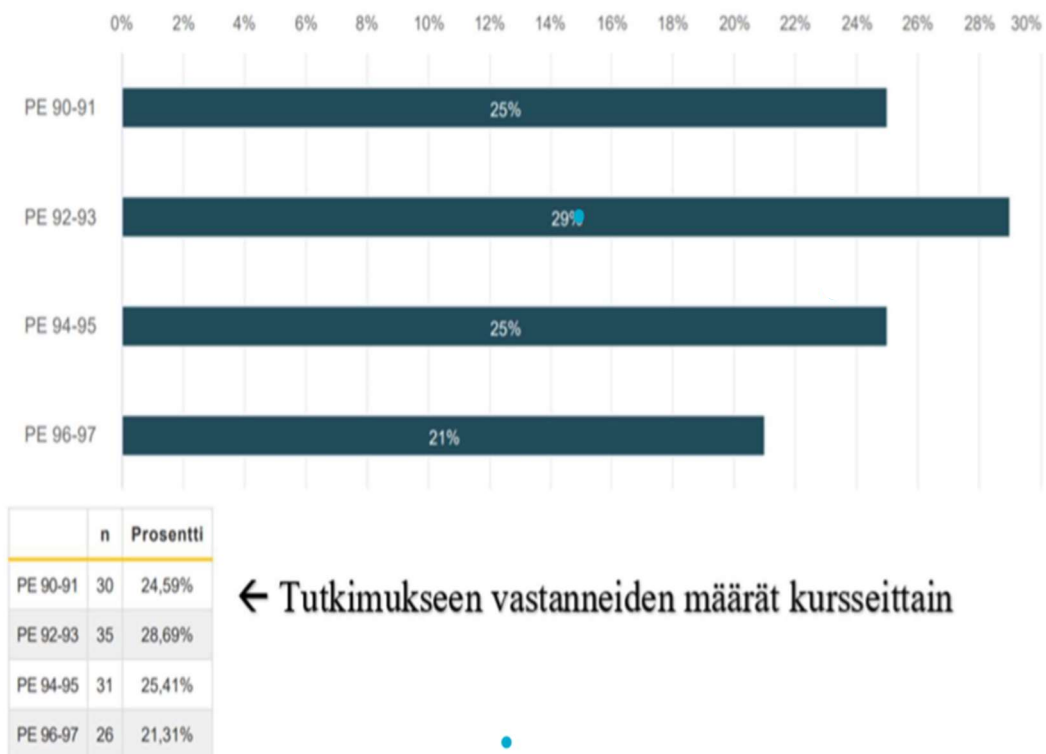
Ensimmäisen pelkistin ja pilkoin aineiston vastaukset osiin, ryhmittelin aineiston ja lopulta erotin tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon. Luokittelun ja kategorisoinnin jälkeen toteuttamisen jälkeen laskin (kvantifioin), kuinka moni tutkittava ilmaisee saman asian. Näiden keinojen avulla pyrin löytämään oleellisen tiedon laadullisesta aineistosta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset on jaettu eri osiin ja samankaltaiset asiat esitetään saman teeman alla. Tulokset esitetään suurimmaksi osaksi pylväsdiagrammeina, taulukkoina ja kuvina ja niistä on pyritty tekemään mahdollisimman selkeitä. Yhteenveto tuloksista on sijoitettu pohdinnan alkuun.

6.1 Perustieto-osio

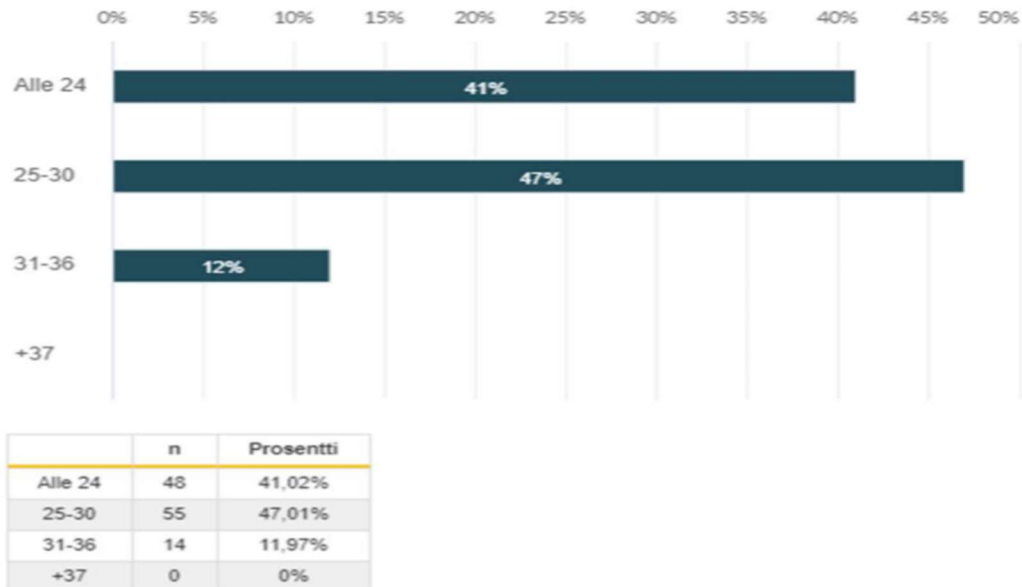
Kyselytutkimuksessa lähetettiin 234 henkilölle. Tutkittavien henkilöiden määrästä kyselyyn vastasi lopulta 122 henkilöä. He olivat jakautuneet tasaisesti kurssien välillä, kuten kuvasta 4 voi havainnoida. Vastaajien määrä pelastajakurssien kesken vaihteli 26 - 35 henkilön välillä, kuten kuvasta 5 voidaan havaita.

Kuva 5. Vastanneiden pelastajien jakautuminen kurseittain (n=122).

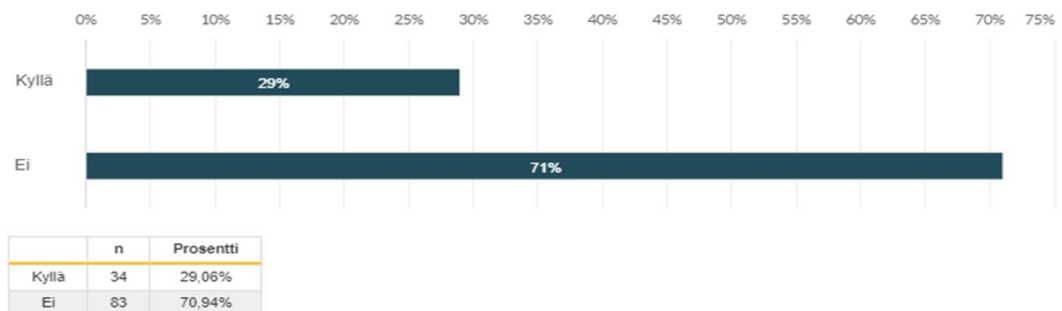
Kyselyyn vastanneista 117/122 (96 %) henkilöä työskentelee mieluiten pelastusalan tehtävissä ja 4 henkilöä muualla. Yksi ei osaa arvioida mieluisinta päätoimeansa.

lältään kyselyyn vastanneet (n=117) ovat jakautuneet siten, että kysymykseen vastanneista (n=117) 41 % (48kpl) oli alle 24-vuotiaita ja 47 % (55 kpl) 25 - 30-vuotiaita, kuten kuvasta 6 havaitaan. 31 - 36 -vuotiaita oli 12 % (14 kpl). Vanhempia, kuin 37 v ei ollut yhtään, minkä voidaan arvioida johtuvan osittain Cooper-testirajasta (2800 m).

Kuva 6. Ikä pelastajakurssin alkaessa (n=117).

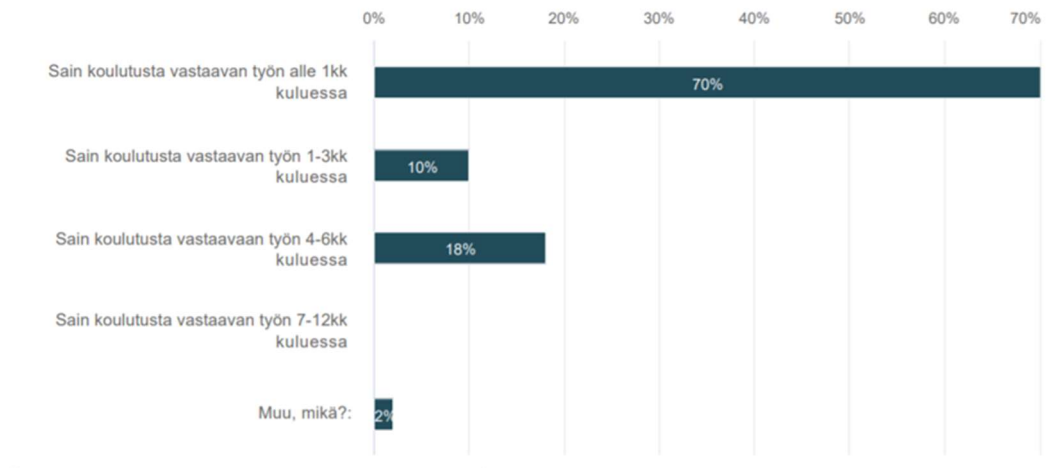
Kuvan seitsemän mukaan henkilöistä 34 henkilöllä (29 %) oli alalle hyödynnettävissä olevaa kokemusta ennen pelastajakoulutuksen alkamista ja 83 henkilöllä (71 %) ei ollut

Kuva 7. Henkilöt, joilla oli pelastusalalle hyödynnettävissä olevaa kokemusta ennen pelastajakurssin aloittamista(n=117).

6.2 Työmarkkinatilanteet ja henkilöiden toiminta

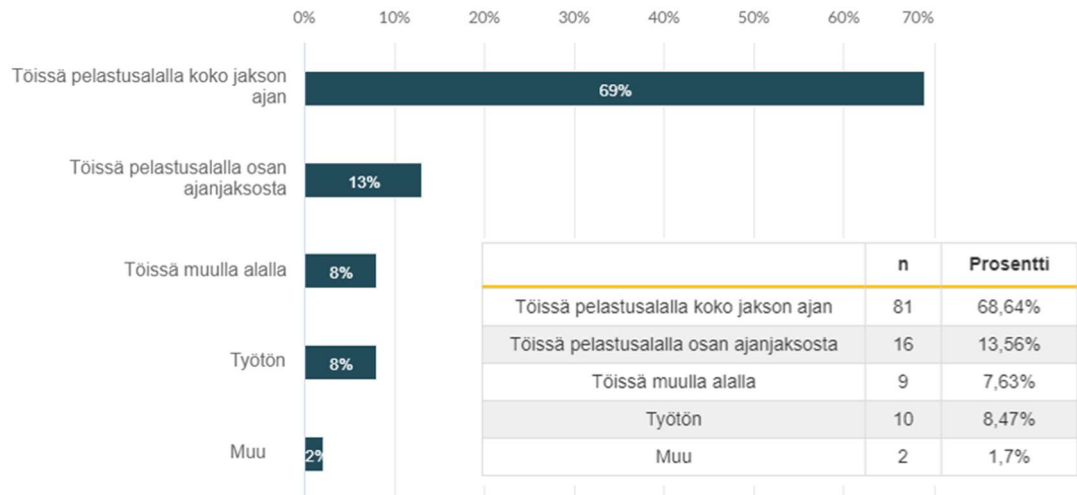
Työmarkkinatilanne valmistushetkellä oli vastaajien joukossa pääsääntöisesti hyvä kuvan 8 mukaan. 85 (72 %) henkilöä (n=118) sai koulutusta vastaavan työpaikan alle 1 kk kuluessa. 12 (10%) henkilöä sai työpaikan 1 - 3kk kuluessa ja 4 – 6 kk kuluessa työpaikan sai 21 (18 %) henkilöä. ”Muu” vastanneet olivat saaneet työpaikan jo kesken koulun.

Kuva 8. Valmistuneiden pelastajien työmarkkinatilanne valmistuessa (n=118).

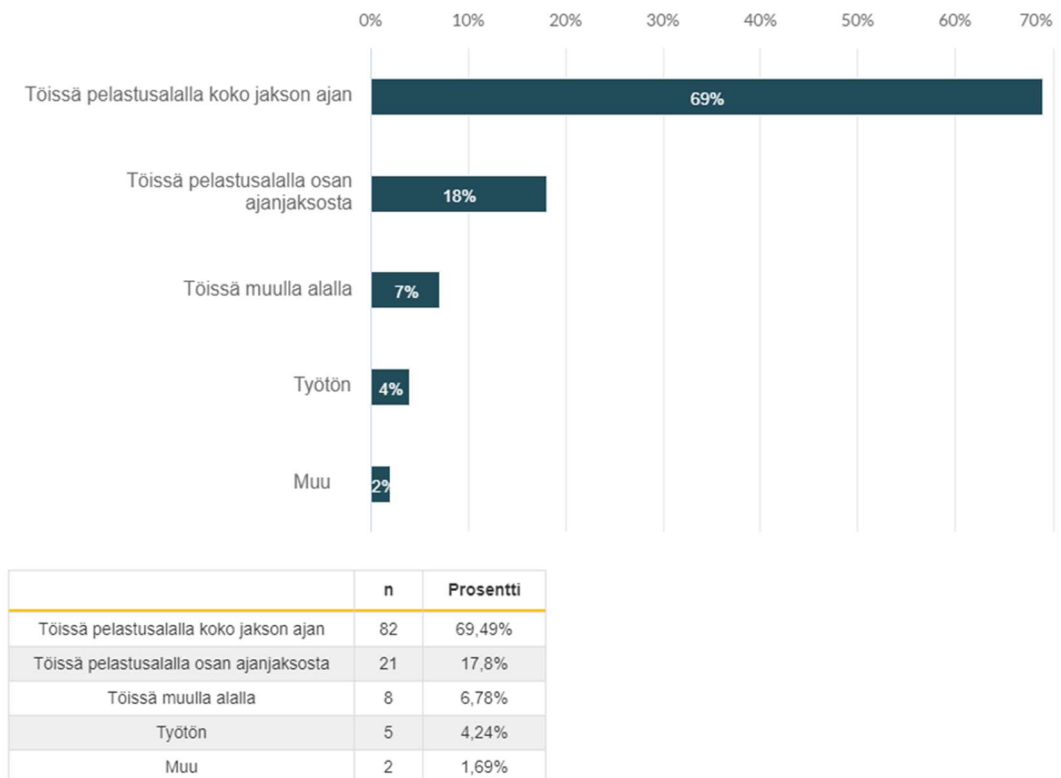
Tutkin valmistuneiden pelastajien toimintaa eri aikaväleillä haarukoimalla pelastajien toimintaa eri ajankohdissa (kysymykset 4,5 ja 6). Tulosten perusteella kesällä riittää kaikille töitä, sillä 100 % vastaajista (n=118) on töissä joko koko jakson tai osan jaksosta aikavälillä 1.6. - 30.9.

Kuvasta 9 nähdään, että pelastajien toiminta aikavälin 1.10. - 31.12 kohdalla on hieman erilainen, jolloin töissä koko jakson tai töissä osan jaksosta on ollut 97 (82%) henkilöä (n=118). Muulle alalle töihin on mennyt 9 henkilöä (7,6 %) ja työttömänä on ollut 8 %. Kesälomakauden päättyminen vaikuttaa tuloksiin.

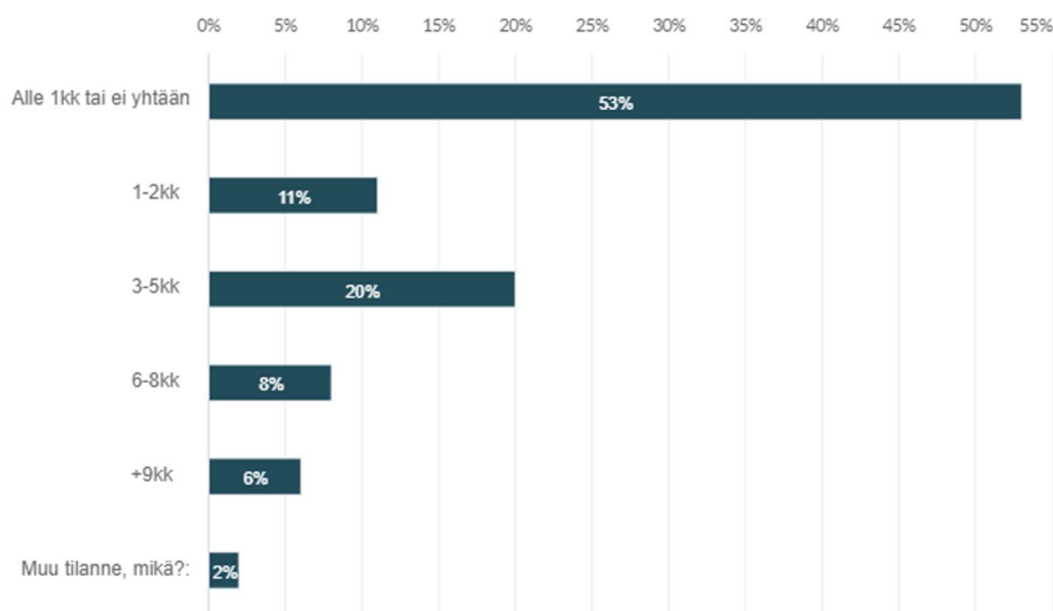
Kuva 9. Pelastajien toiminta aikavälillä 1.10. - 31.12. (n=118).

Kuvasta 10 havaitaan, että aikavälillä 1.1. - 31.5 on töissä ollut koko jakson ajan 82 (69,5 %) henkilöä (n=118). Osan jaksoa töissä on ollut 21 (17,8 %). Muualla töissä on ollut 8 henkilöä (6,8 %) ja työttömänä 5 henkilöä. Kohdan ”muu” vastanneita on kaksi.

Kuva 10. Pelastajien toiminta aikavälillä 1.1. - 31.5. (n=118).

Kuvasta 11 nähdään, että noin puolet vastanneista (53,4 %) eli 63 henkilöä (n=118) ei ole ollut työttömänä ollenkaan valmistumisen jälkeen tai työttömyys on kestänyt alle 1 kk. Yleisin työttömyyden kesto pelastusalalta on kuvan 11 mukaan ollut 3 - 5kk (20 % vastaajista).

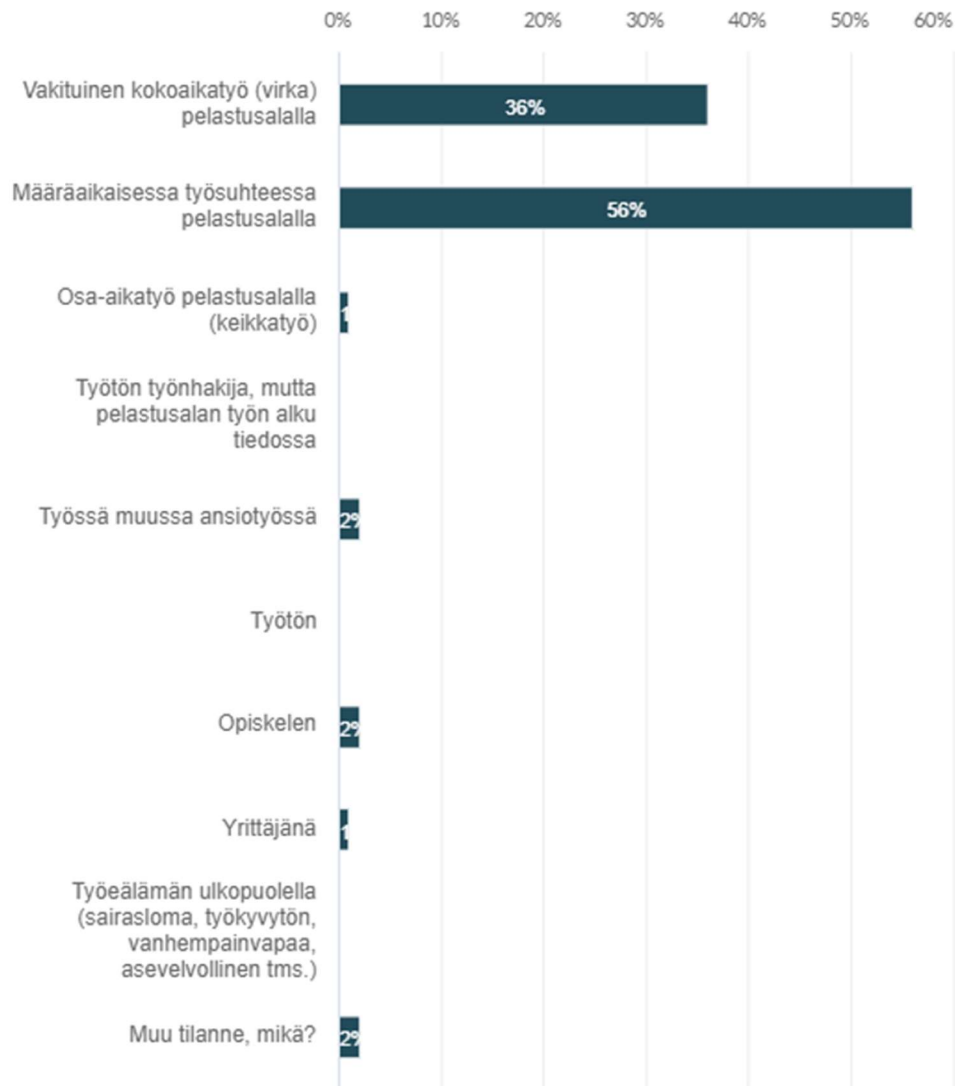

	n	Prosentti
Alle 1kk tai ei yhtään	63	53,39%
1-2kk	13	11,02%
3-5kk	24	20,34%
6-8kk	9	7,63%
+9kk	7	5,93%
Muu tilanne, mikä?:	2	1,69%

Kuva 11. Työttömyysaika yhteensä kuukausina valmistumisen jälkeen (n=118).

Nykyinen työmarkkinatilanne mittaushetkellä 15.3. – 31.3 vaikuttaa olevan hyvä vastanneiden henkilöiden osalta (n=122). Kuvasta 12 taulukoineen nähdään, että peräti 94 % (115 kpl) vastanneista on työssä pelastusalalla, mitä voidaan pitää erinomaisena tuloksena. “Muu tilanne” -vastanneista toinen henkilö kuuluu luokkaan “määräaikaisessa työsuhteessa pelastusalalla” hänen avoimen vastauksensa perusteella (“sijaisena...”). Työttömänä on 0 %, muualla töissä on kolme henkilöä (2,5 %), kaksi henkilöä opiskelee

(1,64 %), yksi toimii yrittäjänä (0,8 %) ja yhdellä on jokin muu tilanne.

	n	Prosentti
Vakituinen kokoaikatyö (virka) pelastusalalla	44	36,06%
Määräaikaisessa työsuhteessa pelastusalalla	69	56,56%
Osa-aikatyö pelastusalalla (keikkatyö)	1	0,82%
Työtön työnhakija, mutta pelastusalan työn alku tiedossa	0	0%
Työssä muussa ansiotyössä	3	2,46%
Työtön	0	0%
Opiskelen	2	1,64%
Yrittäjänä	1	0,82%
Työelämän ulkopuolella (sairasloma, työkyvytön, vanhempainvapaa, asevelvollinen tms.)	0	0%
Muu tilanne, mikä?	2	1,64%

Kuva 12. Pelastajien työmarkkina tilanne mittaushetkellä 15.3. - 31.3.2019 (n=122).

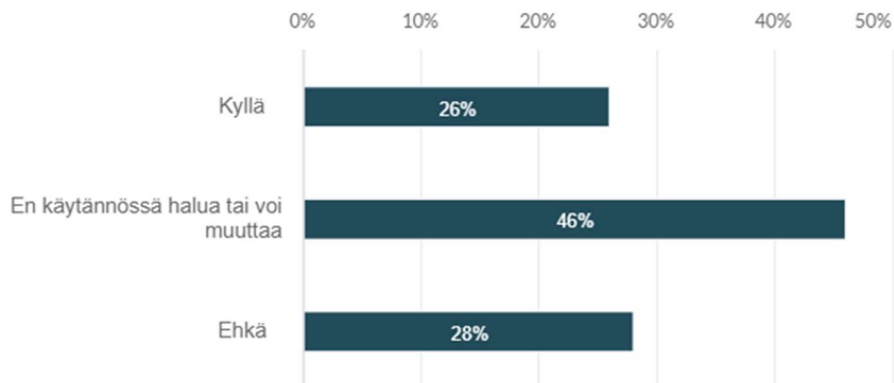
6.3 Syventävät tulokset

Vastausten perusteella (n=116) 97 % haluaa työskennellä mieluiten pelastusalalla (kaksi ”muu vastannutta” oli sanallisesti arvioinut haluavansa työskennellä pelastuslaitoksella vuorotyöajassa). Muiden työnantajaorganisaatioiden haluttavuudet ovat vähäisiä taulukon 1 mukaan.

Taulukko 1. Mieluisin työnantaja/organisaatio.

	n	Prosentti
Pelastuslaitos	111	95,69%
Ensihoitoa tuottavat organisaatiot (pääpaino ensihoidossa tms.)	1	0,86%
Julkisen sektorin muut organisaatiot (mm. Finavia, Puolustusvoimat, AVI, SM, Pelastusopisto, jne.)	1	0,86%
Yksityinen sektori ja muut työnantajat (myös tehdaspalokunta)	1	0,86%
Järjestö (SPPL, SPEK)	0	0%
Muu tilanne, mikä:	2	1,73%

Kyselyyn vastanneista (n=115) 30 henkilöä eli noin neljäsosa (26,1 %) olisi valmis muuttamaan töiden perässä, 53 (46,1%) eli noin puolet ei käytännössä halua tai voi muuttaa ja ehkä vastanneita on yhteensä 32 henkilöä (27,8 %), kuten kuvasta 13 voidaan havainnoida. Muuttohalukkuus on suurempi nuorilla kuin vanhemmilla henkilöillä.

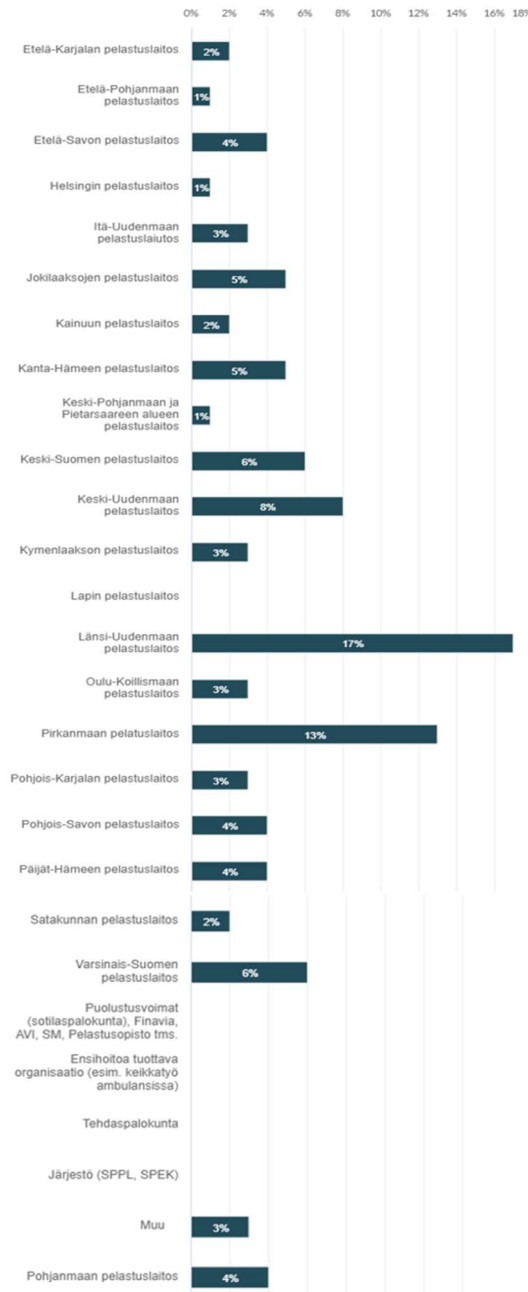

	n	Prosentti
Kyllä	30	26,09%
En käytännössä halua tai voi muuttaa	53	46,09%
Ehkä	32	27,82%

Kuva 13. Halukkuus muuttamiseen töiden perässä (n=115).

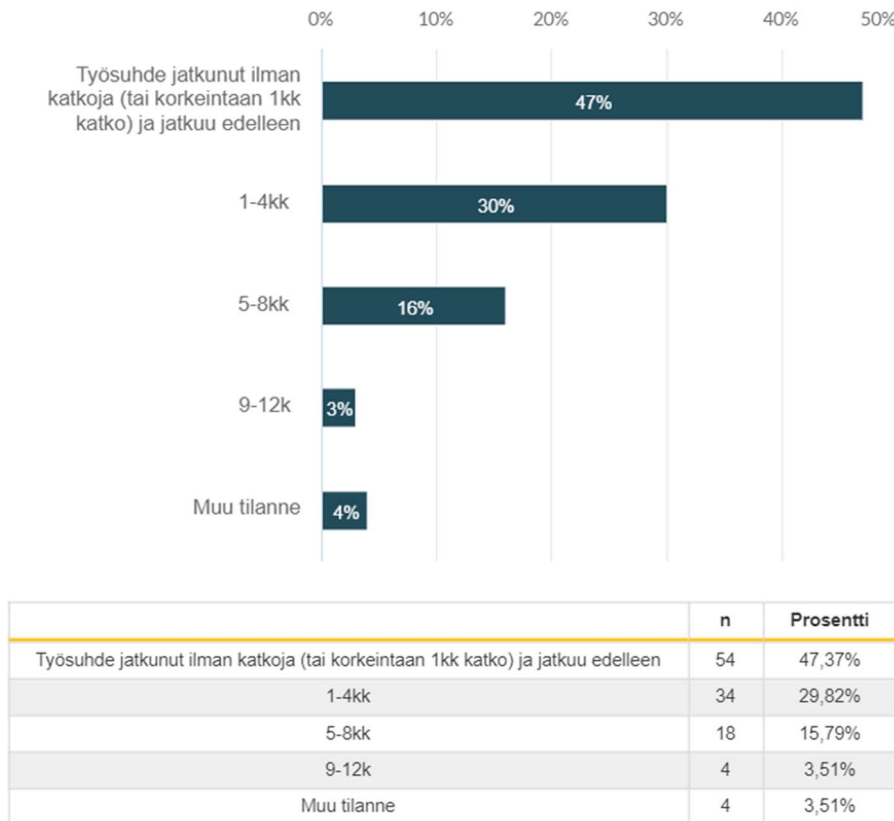
Kyselyyn vastanneista (n=114) henkilöistä lähes kaikkien (96 %) ensimmäinen koulutusta vastaa työpaikka valmistumisen jälkeen on ollut pelastuslaitos. Muu tilanne on 3 % henkilöistä ja tehdaspalokuntaan on työllistynyt 1 % vastanneista.

Nykyisin tai viimeisin työnantaja jokin pelastuslaitos on 97 % henkilöistä (n=114) kuvan 14 mukaan.

Kuva 14. Nykyinen tai viimeisin työnantaja vastanneiden kesken (n=114).

Tutkimuksen tuloksien mukaan 54 henkilöllä eli noin puolilla tutkituista (47,4 %) työsuhde pelastusalalla on jatkunut ilman katkoja tai jatkuu edelleen. Kuvasta 15 voidaan havaita, että 34 henkilöllä (29,8 %) ensimmäisen työsopimuksen pituus jatkosopimuksineen on ollut 1 - 4 kk.

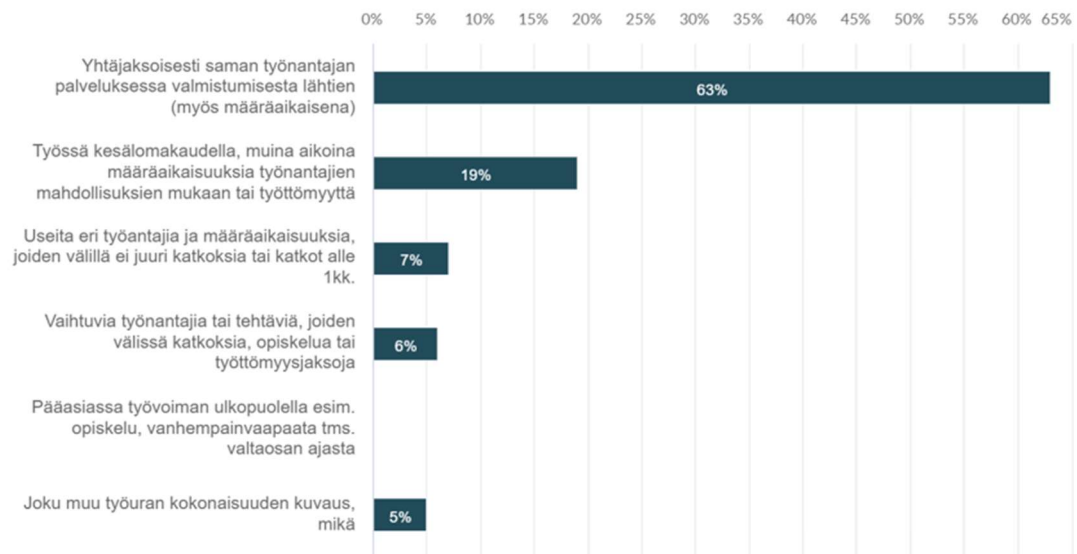

Kuva 15. Ensimmäisen pelastusalan työsuhteen kesto jatkosopimuksineen valmistumisen jälkeen.

Tutkimuksen perusteella työuransa kokonaisuutta kuvattiin kuvan 16 mukaan seuraavanlaisesti: kuvauksen ”Yhtäjaksoisesti saman työnantajan palveluksessa valmistumisesta lähtien (myös määräaikaisena) kokee kuvaavimmaksi 71/113 henkilöä (62,8 %).

”Työssä kesälomakaudella, muina aikoina määräaikaisuuksia työnantajien mahdollisuuksien mukaan tai työttömyyttä” on kokenut kuvaavimmaksi 21 henkilöä 113:sta.

Kuvauksen ”Useita eri työnantajia ja määräaikaisuuksia, joiden välillä ei juuri katkoksia tai katkot alle 1 kk” kokee kuvaavimmaksi 8/113 henkilöä (7,1 %).

	n	Prosentti
Yhtäjaksoisesti saman työnantajan palveluksessa valmistumisesta lähtien (myös määräaikaisena)	71	62,83%
Työssä kesälomakaudella, muina aikoina määräaikaisuuksia työnantajien mahdollisuuksien mukaan tai työttömyyttä	21	18,58%
Useita eri työnantajia ja määräaikaisuuksia, joiden välillä ei juuri katkoksia tai katkot alle 1kk.	8	7,08%
Vaihtuvia työnantajia tai tehtäviä, joiden välissä katkoksia, opiskelua tai työttömyysjaksoja	7	6,2%
Pääasiassa työvoiman ulkopuolella esim. opiskelu, vanhempainvaapaata tms. valtaosan ajasta	0	0%
Joku muu työuran kokonaisuuden kuvaus, mikä	6	5,31%

Kuva 16. Tähänastisen työuran kokonaisuutta pelastusalla kuvaavat väittämät ja vastausten jakautuminen pelastajien kesken (n=113).

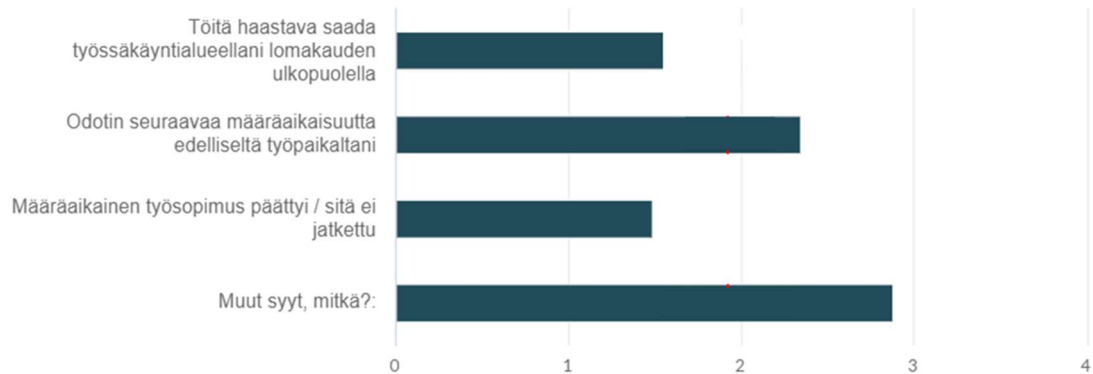
Tutkimuksen mukaan 83 (72,2 %) henkilöllä on ollut 1 työnantaja valmistumisen jälkeen. Taulukosta 2 nähdään, että kaksi työnantajaa on ollut 26 henkilöllä (22,6 %).

Taulukko 2. Pelastajien työuran työnantajien lukumäärä pelastusalalla (n=115).

	n	Prosentti
Yksi	83	72,17%
Kaksi	26	22,61%
Kolme	5	4,35%
Neljä tai enemmän	1	0,87%
Ei yhtään	0	0%

Tutkittaessa esitettyjä väittämiä työttömyyden syistä ja niitä kuvasta 17 tarkastellessa havaitaan, että suurin syy hetkelliselle työttömyydellä on ollut määräaikaisen sopimuksen päättyminen (~77 %). Melko paljon (~68 %) on vaikuttanut myös se, että töitä on ollut haastava saada työssäkäyntialueella lomakauden ulkopuolella.

Pylväskaavio on arvoitettu seuraavasti: Melko paljon = 1, Jonkin verran = 2, Melko vähän = 3, En osaa vastata = 4. Vastaajien joukko on n=41.

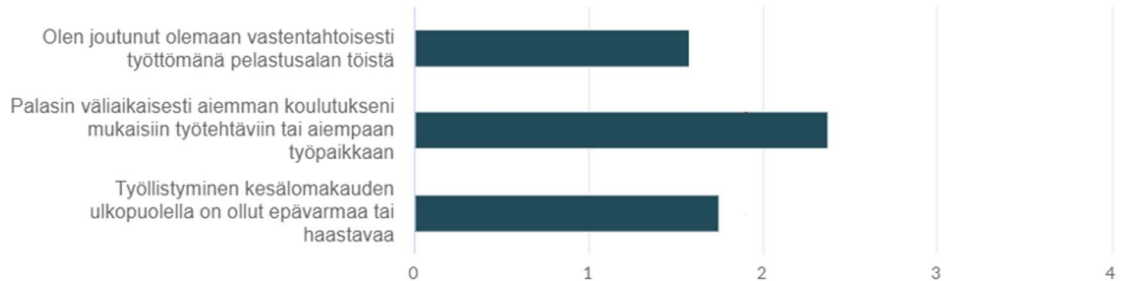
	Melko paljon	Jonkin verran	Melko vähän	En osaa vastata	Yhteensä	Mediaani
Töitä haastava saada työssäkäyntialueellani lomakauden ulkopuolella	27 67,5%	5 12,5%	7 17,5%	1 2,5%	40	1
Odotin seuraavaa määräaikaisuutta edelliseltä työpaikaltani	13 34,21%	6 15,79%	12 31,58%	7 18,42%	38	2,5
Määräaikainen työsopimus päättyi / sitä ei jatkettu	30 76,92%	1 2,56%	6 15,39%	2 5,13%	39	1
Muut syyt, mitkä?:	5 31,25%	1 6,25%	1 6,25%	9 56,25%	16	4
Yhteensä	75	13	26	19	133	1

Kuva 17. Työttömyyden syihin vaikuttaneet asiat pelastajien kokemana.

Tutkittaessa esitettyjä työllisyyteen liittyviä väittämiä kuvasta 18 ja niiden sopivuutta vastaajien tilanteeseen verrattaessa havaitaan, että 65 % henkilöistä on joutunut olemaan vastentahtoisesti työttömänä pelastusalan työtehtävistä.

Väitteeseen: “Palasin väliaikaisesti aiemman koulutukseni mukaisiin työtehtäviin tai aiempaan työpaikkaan” on 11 henkilöä (28 %) vastannut “Melko paljon” ja 5 henkilö (12,5 %) “Jonkin verran”, mutta suurin osa (55 %) ei ole kokenut tätä väitettä kuvaavaksi kuvan 18 mukaan.

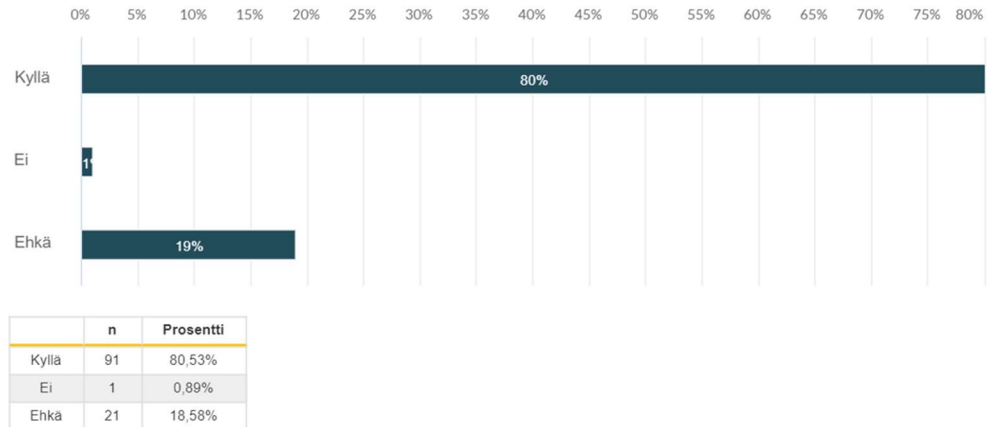
Väitteeseen “Työllistyminen kesälomakauden ulkopuolella on ollut epävarmaa tai haastavaa”, on vastannut 45% “Melko paljon ja 35% “Jonkin verran” eli henkilöt kokevat lomakauden ulkopuolisen työllistymisen haasteita aiheuttavaksi kuten kuvasta 18 voidaan havaita.

	Meiko paljon	Jonkin verran	Meiko vähän	En osaa vastata	Yhteensä	Mediaani
Olen joutunut olemaan vastentahtoisesti työttömänä pelastusalan töistä	26 65%	5 12,5%	9 22,5%	0 0%	40	1
Palasin väliaikaisesti aiemman koulutukseni mukaisiin työtehtäviin tai aiempaan työpaikkaan	11 27,5%	5 12,5%	22 55%	2 5%	40	3
Työllistyminen kesälomakauden ulkopuolella on ollut epävarmaa tai haastavaa	18 45%	14 35%	8 20%	0 0%	40	2
Yhteensä	55	24	39	2	120	2

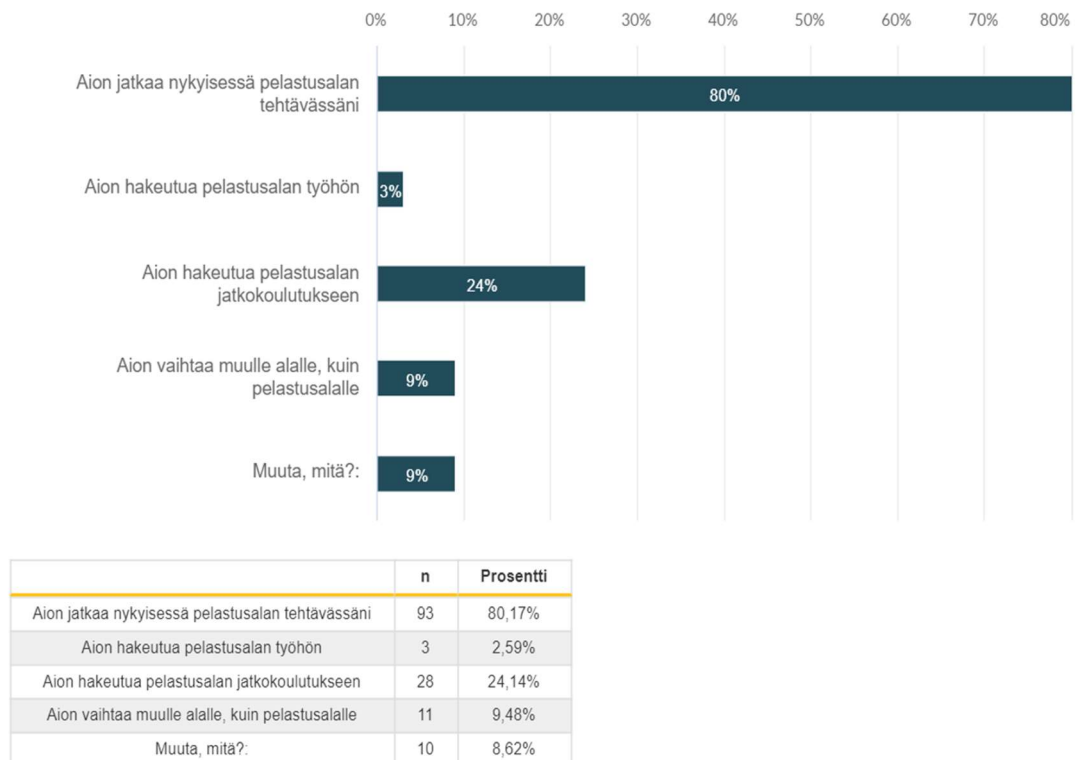
Kuva 18. Työttömyyteen liittyvien väittämien soveltuminen vastaajan tilanteeseen (n=40).

Tutkimuskyselyssä esitettyyn hypoteettiseen kysymykseen ”Mikäli olisi olemassa valtakunnallinen työllistymisenseurantamenetelmä valmistuneiden pelastajatutkinnon suorittaneiden osalta, voisitko antaa sille luvan seurata työllistymistäsi alan töihin?” on 91 (80 %) henkilöä vastannut kyllä. Vastaavasti kuvasta 19 nähdään, että ”ehkä” luvan antaisi 21 (19 %) henkilöä (n=113).

Kuva 19. Työllistymisenseurannan hypoteettinen salliminen valmistumisen jälkeen, mikäli sitä käytettäisiin alaa kehittävään perustutkimukseen (n=113).

Tulevaa ammattiuraa arviotiin seuraavanlaisesti: tutkimuksen tulosten perusteella 80% aikoo jatkaa nykyisessä tehtävässään. Jatkokoulutuksesta kiinnostuneita on 24% vastannaisesta. 9% aikoo jossain vaiheessa vaihtaa muulle alalle, kuten kuvasta 20 voidaan nähdä.

Kuva 20. Miten pelastajat arvioivat omaa ammattiuraansa ja sen jatkoa.

6.4 Havainnot avoimesta kysymyksestä ja palautteesta

Avoin kysymys ”Mitä työllistymiseen liittyviä asioita olet huomannut työllistymisteeman ympärillä ja mitä pitäisi tutkia lisää? Anna palautetta, mitä tutkimuksesta puuttuu.” - oli kyselylomakkeen jatkona kysymyksenä 22, ja siihen tulleet vastaukset jakautuivat laajalti aihealueen ympärille. Kaikki vastaukset ja palautteet eivät ole oleellisia tutkimuksen kannalta, joten nostin niistä oleellisimmat vastaukset ja lainaukset esille. Analysoin laadullista materiaalia ja tein keskeistä tuloksista yhteenvedon kuvaan 21.

Työllistymisteeman ympärille haettiin avoimia vastauksia ja kommentteja palautteen lisäksi. Tavoitteena oli havainnoida ilmiöitä ja asioita, joita tutkija ei välttämättä ole voinut vakioiduilla kysymyksillä huomata. Avoimet vastaukset mahdollistavat henkilöille myös jonkin heille itselleen arvokkaan asian ilmaisemisen anonyyminä, mikä itsessään voi olla merkityksellistä ja hyödyllistä pelastusalalle ja edesauttaa mahdollisia jatkotutkimuksia suunniteltaessa. Avoimia vastauksia tuli yhteensä 27, ja ne jakautuivat varsin laajasti.

Joitakin lainauksia katsotaan sisällöllisesti tarkemmin.

”Vuorokausiasemat vaikeita työllistyä...”

”...olisi hyvä tutkia käytäntöjä sijaisuuksien jatkoista...”

”Ensimmäinen ja ehkä toinen talvikausi hankala...sen jälkeen automaattisetjatkot.”

”...rekrytointi perustuu puhtaasi vuosia jatkuneeseen ylitarjontaan.”

”Töitä kyllä on pelastusalalla, jos ei ole liian valikoiva...”

”Ongelma on juuri ”päiväpaloasemien” kohdalla, koska siellä on pulaa pelastajista.”

”Vuoropuhelua laitosten ja koulun välillä täytyisi lisätä ehdottomasti. Koulu hyötyy, kun opiskelijoita on paljon ja laitokset hyötyy, kun työnhakijoita on enemmän kuin tarpeeksi, kärsijän rooli jää valmistuneille ja ...veronmaksajille”.

”...siirtyminen kaksivuorojärjestelmään...Tyytymättömyys on ajanut henkilöstöä opiskelemaan...”

Kuvasta 21 havaitaan, että yleisimmäksi tulokseksi vastaajien joukosta voidaan nostaa pikkupaikkakuntien työmahdollisuudet ja niihin liittyvät työaika-asiat, millä viitataan varallaoloon. Tutkituista pelastajista 6 henkilöä mainitsi vastauksissaan sijaisten kohtelun ja määräaikaiset sopimukset pelastusalalla. Kaksi mainitsi terveydenhuoltotutkinnosta olevan hyötyä tai sen olevan jopa vaatimus virkaan valitsemiseen.

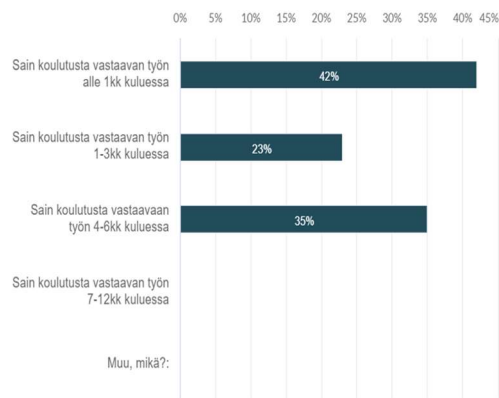
- Kahdessa vastauksessa mainittiin terveydenhuoltotutkinnosta olevan hyötyä
- Kuudessa vastauksessa oltiin kiinnostuneita tai mainittiin sijaiskäytännöistä ja sijaisten kohtelusta sekä määräaikaisista sopimuksista
- Seitsemässä vastauksessa mainittiin, että pikkupaikkakunnilla on töitä. Erikseen näissä seitsemässä mainittiin joko päivätö- tai varallaolo (työaika) 6/7 –vastauksessa.

Kuva 21. Yhteenvedo vastaajien avoimista kommenteista aihealueen ympärillä

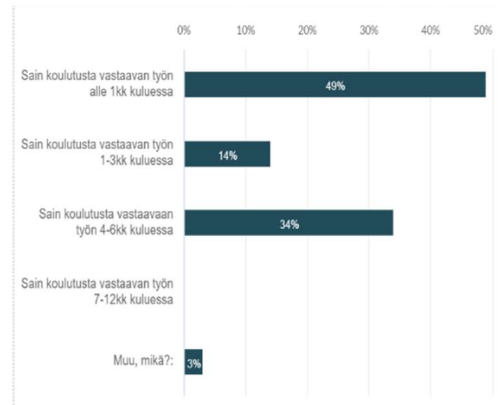
6.5 Valmistumisajankohdan vaikutus

Toteutin aineiston analysoimisen yhteydessä muutamien mielestäni keskeisten perustieto-osuuden taustatietojen muuttujan valinnan (valmistumisajankohta) ja niiden vaikutuksen havainnoimisen ristiintaulukoimalla muuttujia, sekä muodostamalla saadusta aineistosta pylväsdiagrammeja.

Kuvasta 22 nähdään, että joulukuussa valmistuneista pelastajista vajaa puolet (vuonna 2016 49% ja vuonna 2017 42%) saa koulutusta vastaavan työpaikan alle 1kk kuluessa valmistumisesta. Tuloksista voidaan havaita, että 34-35% joulukuusta valmistuneista saa koulutusta vastaavan työtehtävän 4-6kk kuluessa. Joulukuussa valmistuneet joutuvat odottamaan ensimmäistä työsopimusta kauemmin kuin kesäkuussa valmistuneet.

	n	Prosentti
Sain koulutusta vastaavan työn alle 1kk kuluessa	11	42,31%
Sain koulutusta vastaavan työn 1-3kk kuluessa	6	23,08%
Sain koulutusta vastaavaan työn 4-6kk kuluessa	9	34,61%
Sain koulutusta vastaavan työn 7-12kk kuluessa	0	0%
Muu, mikä?:	0	0%

	n	Prosentti
Sain koulutusta vastaavan työn alle 1kk kuluessa	17	48,57%
Sain koulutusta vastaavan työn 1-3kk kuluessa	5	14,28%
Sain koulutusta vastaavaan työn 4-6kk kuluessa	12	34,29%
Sain koulutusta vastaavan työn 7-12kk kuluessa	0	0%
Muu, mikä?:	1	2,86%

Kuva 22. Kuvassa vasemmalla joulukuussa 2017 valmistuneiden pelastajien (n=26) työmarkkinatilanne ja oikealla joulukuussa 2016 valmistuneiden työmarkkinatilanne valmistumishetkellä (n=35).

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten valmistuneet pelastajat ovat työllistyneet pelastusalan töihin. Tutkimusaiheen lisäksi tavoitteena oli havainnoida sekä selvittää aiheen ja teeman ympärille esiintyviä asioita. Tavoitteena oli tuottaa pelastusosalalle tietoa, jota voidaan kenties tulevaisuudessa hyödyntää uusia parempia tutkimuksia tehtäessä ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa kehitettäessä.

Mikäli pelastusalan koulutus uudistus toteutuu ja varsinkin, jos tutkinnon suorittamisaika pitenee, muodostuvat nämä työllisyyteen liittyvät asiat ja ilmiöt yhä tärkeämmäksi työnantajille, kouluttavalle oppilaitokselle, yhteiskunnalle ja alalle hakeutuville. Lähiturvallisuuspalvelujen tarve ei katoa tulevaisuudessakaan.

Opinnäytetyön lopputuloksena on aihio, jota voi hyödyntää jatkotutkimuksia suoritettaessa ja niitä paremmaksi, sekä laadukkaammaksi suunniteltaessa.

Yhteenveto tuloksista

Pelastusopistosta valmistuneet pelastajat ovat työllistyneet pääsääntöisesti hyvin, sillä peräti 94 % (n=122) henkilöstä toimi työtehtävissä pelastusosalalla aikavälillä 15.3. - 31.3. Tätä voidaan pitää erittäin hyvänä tuloksena. Tulosten perusteelta vaikuttaa siltä, että nykyiset koulutusmäärätkin ovat olleet jokseenkin kohdillaan, sillä henkilöt ovat työllistyneet kouluttautumalleen alalle.

Tutkituista henkilöistä 97 % haluaa työllistyä nimenomaan pelastuslaitoksille, ja he ovatkin työllistyneet ympäri Suomea pääasiassa eri pelastuslaitoksiin.

Tulosten mukaan noin 47 %:lla henkilöistä ovat työsuhteet- tai työtehtävät jatkuneet käytännössä katkeamatta. Tämä tarkoittaa, että suurella osalla (49 %) on työsuhteessa jossain vaiheessa ollut jokin katko, mutta koska tilanne oli kyselyn lähettämishetkellä erittäin hyvä, ei asiasta tarvitse olla huolissaan.

Valmistumisajankohdalla on merkitystä työllistymiseen siten, että joulukuussa valmistuneista pelastajista keskiarvallisesti noin 34,5 % saattaa joutua odottamaan työpaikkaa 4 - 6 kk:n verran eli käytännössä kesään, kun taas kesällä valmistuneet työllistyvät välittömästi valmistumisensa jälkeen. Toisaalta joulukuussa valmistuneista

kuitenkin keskiarvollisesti 45,5 % saa töitä joko heti valmistuttuaan tai alle 1 kk kuluessa, joten tarve pelastajille on ympärivuotinen eikä sellaista kausityöttömyyttä näytä esiintyvän, mistä tarvitsi olla erityisen huolissaan. Vastausten perusteella kesäsijaisille on iso tarve, sillä 100% tutkituista henkilöistä työllistyy kesäisin pelastusalan tehtäviin.

Aikaisemmasta pelastusalan taustasta on jonkin verran hyötyä työttömyyden välttämisen suhteen (aikaisempaa taustaa omaavista 70 % on ollut työttömänä 1 kk tai ei yhtään, kun koko joukon lukema on 53 %) ja siihen, millainen työsuhteen laatu on (vakituinen vai määräaikainen) kyselyn suorittamisen aikoihin. Ne, joilla oli jotakin pelastusalan aikaisempaa työkokemusta, olivat vakiovirassa 47-prosenttisesti, kun vastaava lukema kokemattomien keskuudessa oli 33 %.

Suurin osa valmistuneista (46 %) ei käytännössä halua tai voi muuttaa töiden perässä ja töiden perässä valmiita muuttamaan on 26 % tutkituista. Ikä vaikuttaa muuttohalukkuuteen siten, että mitä vanhempi henkilö on, sitä vähäisempi on hänen muuttohalukkuutensa töiden perässä.

Vastausten perusteella noin 9 % harkitsee alanvaihtoa ja pelastusalan jatkokoulutus kiinnostaa 24 % vastanneista.

Pelastajien tarkemmalle työura- ja sijoittumisenseurantutkimukselle voitaisiin antaa varovaista vihreää valoa tulevaisuudessa, sillä 80 % vastaajista todennäköisesti siihen suostuisi, ja vastaustaan jäi miettimään 19 % tutkituista henkilöistä. Ehkä vastanneet kenties vastaisivat kyllä, mikäli pelisäännöt (yhteystietojen säilytys ja käyttö) olisi tehty selväksi ennen tutkimusten toteuttamista.

Kyselyn tuloksissa saadaan selville mediassakin esillä ollut aihe, että niin sanotut päivätyöt ja pikkupaikkakunnat eivät ole niin kiinnostavia työpaikkoja vastanneiden mukaan. Vastausten perusteella tämän eron voidaan arvioida entisestään kasvavan alalla suositun vuorotyön ja virkatyöajan (+varallaolon) välillä.

Tuloksista

Olin yllättynyt siitä, miten hyvin pelastajat olivat työllistyneet pelastusalan työtehtäviin ajan saatossa ja että heidän työllisyystilanteensa mittaushetkellä oli hyvä. Samaan aikaan jäin pohtimaan, mikä mahtaa olla nykytilanne juuri nyt. Jatkovaa tutkimusta tämänkin

aiheen ympärillä tarvitaan, mikäli halutaan olla selvillä ajantasaisesta tilanteesta työvoimatarpeiden ja koulutusmäärien suhteen. Olin hieman yllättynyt, että kohtuullisen moni (6) henkilöä mainitsi sijaisten kohtelun ja määräaikaisten sopimusten tekemisen asiana, joka heitä jatkotutkimusaiheena kiinnostaisi. Itsessään näin tulosten lisäksi arvokkaaksi myös taustoitusosion, johon on selvitetty nykytilastointimenetelmien mahdollisuuksia – pyörää ei ole pakko keksiä uudelleen, jos joitakin asioita voi muualtakin havainnoida. Tuloksien luotettavuutta heikentää huomattavasti heikompi vastausprosentti, kuin mitä alun perin tavoittelin. Joissakin kysymyksissä on myös kehitettävää tulevaisuutta varten ja niiden ohjeistus voisi olla jatkossa yksinkertaisempi. Mielestäni haluttavuuserot eri työaikamallien osalta ovat kasvaneet jo liian suuriksi

Opinnäytetyön hyödynnettävyyden pohdinta

Osa opinnäytetyön tuottamasta tiedosta on ajan mittaan nopeastikin vanhentuvaa, mutta voidaan olettaa, että tästä työstä ja sen havainnoista on hyötyä esimerkiksi teemaan liittyvää perustutkimusta suunniteltaessa, tätä tehtävää voidaan toteuttaa huomattavasti kevyemmällä resursseilla ja ajankäytöllä, kuin minä tähän käytin. Opinnäytetyö tuotti yleiskatsauksen aiheen ympärille ja osoitti mielestäni mahdollisuuden alan omalle, tarkemmalle koulutus- ja työvoimatarpeen arvioinnille.

Voidaan myös todeta, että koulutuspolitiikka on ainakin tutkimusvuosina osunut jokseenkin kohdalleen, sillä suurin osa pelastajista oli työllistynyt kiitettävästi haluamiinsa tehtäviin. Tämän työn tekijän roolissa näen itseisarvoa olevan myös sillä, että jatkossa tämän aiheen ja teeman ympärillä voidaan toteuttaa laadukasta ja parempaa perustutkimusta, jos sille nähdään pelastusalan tarvetta. Tutkimuksen liitteiksi lisäsin lähettämäni kyselytutkimuslomakkeen (liite 1), Pelastusopiston pelastuslaitoksille lähettämän koulutustarvekyselyn (liite 2), saatekirjeen (liite 3) ja useita lehtileikkeitä (liite 4). Mielestäni seuraavat aihealuetta tutkivat henkilöt voivat hyötyä liitetiedostojen lukemisesta omaa kyselytutkimustaan suunnitellessaan tai muuten aihealueeseen tutustuessaan. Laajempi selvitys pelastusalan opetuksen koulutusmääristä ja -paikoista tehdään vuoden 2022 loppuun mennessä ja siinä otetaan kantaa alan koulutustarpeisiin. (Savon Sanomat 2019.)

Vastausprosentti kyselyyn ja sen pohdinta

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat pelastajakursseilta 90 - 97 valmistuneet. Heitä on yhteensä 234 kpl (Pelastusopiston opintotoimisto). Vastauksia kyselyyn tuli 122 kpl eli 53 % otannasta. Sähköpostiini tuli yhteensä 22 kpl sellaista viestiä, jossa luki “viestiä ei voitu toimittaa” ja 2kpl henkilöistä ei ollut ilmoitettua sähköpostia lainkaan. Korjattu vastausprosentti siten, että huomioidaan ne, joita kysely ei saavuttanut, on 58 % otannasta.

Tulosten vastausprosentti oli haluamaani pienempi. Ongelmaksi muodostui oma ennako-oletus siitä, että saan Pelastusopiston opintotoimistosta niin sanotusti täydelliset yhteystiedot puhelinnumeroineen. Opintotoimistosta saadut tiedot rajoittuivat viimeisinpäähän osoitteeseen ja henkilön ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Näistä sähköposteista osa on vanhentuneita ja ei käytössä (esim. edu.pelastusopiso.fi- päätteiset) ja osalla taas ei ole ilmoitettua sähköpostia lainkaan. Osa osoitteista viittaa esimerkiksi Pelastusopiston solurakennukseen ja on myös *luultavaa*, että suurella osalla henkilöistä ei opintotoimiston osoitetieto enää täsmää. Sähköpostien toimintatavatkin eroavat toisistaan; siinä missä Googlen Gmailin ja Microsoftin Outlookin saa halutessaan integroitua älypuhelimien, ja ilmoitukset uusista sähköposteista ovat helposti luettavissa, niin esimerkiksi “luukku.com” tai muut vastaavat vähemmän käytetyt sähköpostipalvelut todennäköisesti avataan harvemmin tai niiden sisältöjä ei tarkasteta aktiivisesti. Sama koskee osaa palomiesten työsähköposteistakin empiiristen havaintojen mukaan.

Tosiasiassa en saavuttanut kaikkia tavoittelemiani henkilöitä tutkimusta varten. Yhteystietojen vajavaisuus vaikeuttaa oleellisesti kyselytutkimusten tekemistä ja pienentää vastausprosenttia. Yhteystietojen hakeminen vaatii myös resursseja, sillä vaikka salaamattomat yhteystiedot on mahdollista saada yhteiskunnan järjestelmistä, ne ovat maksullisia palveluja ja niiden käyttöön tarvitaan asianmukaiset oikeudet ja luvat. Tämä tulee ottaa jatkossa tutkimukseen valmistautuessa huomioon (budjetti), mikäli halutaan välttämättä saada kiinni puhelimella maksimaalinen määrä ihmisiä.

Tavoittelin alun perin mahdollisuutta lähettää kyselytutkimuksen modernilla tavalla eli WhatsAppia, Facebookia tai tekstiviestiä käyttäen tutkimushenkilöiden älypuhelimien (jonka suurin osa omistaa). Tällä tavalla saataisiin *hyvin todennäköisesti* merkittävästi parempi vastausprosentti, koska mitä helpommin tutkimuslinkki on saatavilla, sitä

kätevämpi siihen on vastata. Esimerkiksi WhatsApp mahdollistaisi lukukuittausten seuraamisenkin. Harmittavasti se ei kaikilta osin toteutunut, vaikka pääsinkin lähettämään tutkimuksen osalle henkilöistä WhatsAppia käyttäen.

Webropol 3.0 -alusta mahdollistaa kyselyn suunnittelun vastaajaystävällisellä tavalla, eli henkilö voi vastata itselleen mieleisellä alustalla. Suunnittelin kysymykset siten, että niihin voidaan vastata myös mobiilisti – jonka oletan olleen suosituin vastaustapa. Tutkimuskysymysten asettelulla *oletan* olleen merkitystä vastausprosenttia nostavalla tavalla, sillä sijoitin pakolliset kahdeksan kysymystä tutkimuksen alkuun ja mahdollistin kyselyn palauttamisen jo tuossa vaiheessa – ellei nimenomaisesti halunnut syvällisemmin auttaa aiheen tutkimuksessa.

Mikäli jatkossa tutkitaan työllistymistä, on syytä pyrkiä selvittämään tutkimushenkilöiden puhelinnumerot. Sitä kautta vastausprosentista voidaan saada merkittävästi parempi. Tutkimusprosessikin helpottuu, kun henkilöiden yhteystiedot ovat saatavilla. Pelastusopiston on mielestäni joko itse ruvettava keräämään alan johtavana oppilaitoksena tietokantaa (opiskelijoiden luvalla ja tietojenkäsittelylakeja noudattaen) valmistuneista opiskelijoistaan, tai sitten annettava resursseja yhteystietojen hankintaan muita viranomaiskanavia pitkin. Todennäköisesti helpoin, edullisin ja tehokkain tapa olisi oman rekisterin/tietokannan keräys, mutta toki niihin asioihin liittyvät monet asiat tietosuojista erinäisiin henkilötietolakeihin yms.

Luulen, että nykyaikaisia menetelmiä ja keinoja käyttäen (jos Pelastusopistolla olisi hyvät yhteystiedot) olisi mahdollista nostaa kyselyn vastausprosenttia huomattavan korkeaksi aina tuonne +80 % tasollekin, mikä on tietysti vain arvio. Mikäli vielä vastaajia motivoitaisiin esimerkiksi rahapalkinnolla, niin vastausprosentista voitaisiin saada vielä tuotakin korkeampi, sillä esimerkiksi WhatsAppin käyttöaste alkaa olla empiiristen havaintojeni mukaan 99 % luokkaa.

Kyselylomakkeesta

Kyselylomake oli monilta osin haluamani kaltainen ja onnistunut, mutta kehitettävääkin jäi. Seuraavien kyselytutkimusten laatijoiden tulee arvioida (liite 1) toteutettua kyselylomaketta kriittisesti ja kehittää sitä paremmaksi. Osassa kysymyksistä ohjeistus tai määrittely voisi kenties olla selkolukuisempi. Oli havaittavissa, että kysymystyyppinä väittämätyyppiset kysymykset eivät ole kaikista motivoivimmasta

päästä. Minun olisi pitänyt lisätä vakioituihin vaihtoehtoihin vastausvaihtoehto ”ohita kysymys”, mikä olisi arvioni mukaan voinut suodattaa kohdan ”muu” -vastauksia vähemmäksi niiden henkilöiden osalta, joilla ei esimerkiksi kysytyyn kysymykseen ollut mitään annettavaa. Vastausvaihtoehtona ”ohita kysymys” -valinta olisi voinut parantaa annettujen vastausten luotettavuuttakin jonkin verran.

Selvittämäni taustatiedon avulla arvioin nyt, että paras aika kysyä ajantasaista työllisyystilannetta on joulukuun lopussa (tutkimuksessa 15.3 - 31.3.), sillä joulukuun toimintaan perustuvat monet tilastokeskuksen virallisista tilastoista. Tämä mahdollistaisi saatujen tietojen vertaamisen virallisiin tilastoihin mielekkäämmällä tavalla.

Kyselystä itsessään esiintyi ainakin yksi puute, jonka onneksi sain korjattua jo noin 5 minuutin päästä kyselyn julkaisusta, koska henkilökohtaiseen puhelimeeni lähetettiin tekstiviestihuomautus asiasta (saatekirjeen yhteystiedoista oli hyötyä). Virhe oli onneksi pieni, sillä kysymyksessä oli lopulta vain yhden pienehkön pelastuslaitoksen puuttuminen ”nykyinen työntäjä” -kysymyksen vastausvaihtoehdoista.

Itsessään minulle tulee nyt mieleen vain muutama kysymystyyppi, jonka näin jälkikäteen arvioiden olisin halunnut tutkimusjoukolta kysyä. Yksi niistä olisi kuulunut ”Mistä maakunnasta olet kotoisin?”. Tämän kysymystyyppin ja sen muodostaman muuttujan avulla olisin voinut (ristiintaulukoimalla ja suodattamalla vastauksia) analysoida tarkemmin nykyisen työpaikan sijaintia ja kotipaikkakunnan välistä yhteyttä. Todennäköisesti suurin osa haluaa kyllä työllistyä lähemmäs kotiseutuun, mutta mielenkiintoista olisi kyseisen kysymyksen avulla selvittää, kuinka moni vastaavasti on päättänyt työskentelemään muualle kuin kotiseudulle ja millä perusteilla. Todennäköisesti olisin saattanut kysäistä myös kysymyksen ”Kuinka monta työtöntä kurssikaveria/rinnakkaiskursillaista tiedät olevan mittaushetkellä 15.3 - 31.3.?” , jonka tuottama tieto olisi ollut epäluotettavaa, mutta olisi saattanut antaa siitä huolimatta jonkinlaista osviittaa nykytilanteesta kentällä.

Työaikamallieroista

Pelastusalan tulee varautua tulevaisuudessa entisestään lisääntyvään segregatioon eri työaikamallien välillä (24 h vs. päivätyö), jotta tarvittavat pelastusalan ammattilaiset saadaan myös syrjäseuduille – tämä tulee esille muun muassa avoimissa vastauksissa ja mediankin uutisoinnissa (ks. liite 4). Jos näitä pelastusalan ammattilaisia ei saada

syrjäseudulle riittävää määrää, on pohdittava, miten ongelmaan vaihtoehtoisesti reagoidaan – lisäämällä entisestään suurta sopimuspalokuntien roolia vai kenties vaikkapa hybridiyksiköillä, työkierrolla vai kenties työoloja parantamalla? Mielestäni ei ole hyvä asia, että sivuasemat nähdään ”haen työkokemusta ja menen vuoroasemalle heti, kun pääsen” -tyyppisinä läpikulkupaikkoina.

Pelastusalan eri toimijoihin tulisi muodostaa työryhmä, joka selvittäisi keinoja niin sanottujen sivuasemien haluttavuuden lisäämiseen taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestäväällä tavalla siten, että turvallisuuspalvelut säilyvät jatkossakin lähipalveluna. Tähän työryhmän työhön tulisi mielestäni liittää ”copy-paste” -oppimistaktiikkaa eli vierailuja ja tutustumisia muiden maiden (Norja, Ruotsi, Saksa) ratkaisukeinoihin samojen ongelmien parissa ja mahdollisten jo olemassa olevien ratkaisukeinojen jalkauttamista Suomeen. Monet pelastuslaitokset näihin ongelmiin liittyvää ratkaisutyötä (esim. Pohjois-Karjala on ollut mediassa viime aikoina esillä aiheeseen liittyen) jo tekevätkin, ja sen seurauksena on tullut muun muassa hybridiyksiköitä ja työaikakokeiluja maamme eri pelastuslaitoksiin.

”Sisäministeriön pelastusosaston ohjaus- ja kehittämisjohtaja Taito Vainio sanoo, että palomiesten koulutusta on uudistettava sellaiseksi, että myös pienemmille paikkakunnille löytyy päivätöitä tekemään haluavia ammattilaisia” (YLE 2019).

Olen jokseenkin eri mieltä Taito Vainion esittämästä kommentista, sillä mielestäni ongelma ei suinkaan ole koulutus, sitä ei ratkaista koulutusta uudistamalla – ellei Vainio nimenomaisesti tarkoita esimerkiksi pelastusjohtaja Markus Viitaniemenkin väläyttämää alueellista kouluttamista, jolle voi olla paikkansa. Syrjäseutujen paloasemalle voi saada helpommin henkilökuntaa nimenomaan niistä henkilöistä, jotka kyseillä paikkakunnalla ovat ikänsä asuneet ja muutenkin eläneet.

Mielestäni syrjäseutujen haasteeksi muodostuvat ihan yleisestikin pääteltävissä olevat asiat, joita ovat esimerkiksi työajat (varsinkin vuoroasemiin verrattuna), työsidonnaisuus, työolot, palkkaus, perhesyyt, kaupungistuminen jne. Todennäköisesti haastavin ongelma on työaika, joka pakottaa henkilöt asumaan varallaolojärjestelmän takia kyseisellä paikkakunnalla. Tämä taas tarkoittaa sitä, että henkilön koko sosiaalinen elämä perhesuhteineen tulisi siirtää kyseiseen kaupunkiin, mikä ei varmastikaan onnistu loppuelämäksi kovinkaan monelle sellaiselle henkilölle, joka on jostakin muualta

kotoisin. On myös tosiasia, että pelastajat haluavat työskennellä vuorotyössä virkatyöajan sijaan. Ei siis ihme, että tekijöitä ei syrjäseudulle löydy.

Voidaankin tehdä arvio, että tämä syrjäseutujen miehistövajeongelmat eivät tule poistumaan esimerkiksi koulutusmääriä nostamalla (ylitarjonnalla), vaan joillain muilla keinoin. Näitä keinoja saattaisivat olla työaikojen kehittäminen vähemmän sitovaksi, taloudelliset kannustimet, työsuhteiden kehittäminen, hybridiyksiköiden laajempi toiminta parempine työaikoineen, lupaus työpaikasta vuoroasemalla *sovitus* palvelusajan jälkeen, alueellinen kouluttaminen/oppisopimuskouluttautuminen ja niin edelleen, mutta keinot tulee mielestäni selvittää jossakin työryhmässä/hankkeessa.

Olen leikitellyt tavallisen (ensihoitaja&palomies) hybridiyksikön lisäksi ajatuksella moniviranomaisyksiköstä, jossa työparin muodostaisivat henkilöt, jotka ovat opiskelleet sekä poliisiksi että pelastajaksi. Tällöin tämä yksikkö voisi suorittaa syrjäseudulla sekä poliisiin että pelastustoimen tehtäviä turvaten lähipalvelut asiakkaalle kustannustehokkaalla tavalla. Toki tuo vaatisi lainsäädännön muutoksia, mutta vuorotyö ja esimerkiksi noin 4000 - 5000e palkka saattaisi hyvinkin saada kyseisen järjestelyn toimivaksi, sillä itsekkin tuollaiseen tehtävään saattaisin tarttua. En näe kyseistä ajatusleikkelyä realistisena vaihtoehtona lähitulevaisuudessa.

Voi myös olla, että yksi vaihtoehto on vain hyväksyä se, että tekijöitä syrjäseudulle ei välttämättä saada ja keskitytään kehittämään maassamme toimivaa sopimuspalokuntamallia entistä tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi.

Pelastajien työnantajista

Tutkimukseni mukaan 97 % eli lähes kaikki haluavat työskennellä mieluiten pelastuslaitoksen organisaatiossa. Monet muut työnantajat pelastuslaitoksien ulkopuolella saattavat vaatia heidän työtehtäviinsä myös muuta osaamista pelastajatutkinnon lisäksi, mikä osaltaan selittänee tätä vähäistä halukkuutta työskennellä muualla kuin pelastuslaitoksilla. Toki työehdoilla lienee suurin merkitys, ja koska pelastuslaitoksia pidetään mielekkäinä työpaikkoina pelastajien keskuudessa, muiden työnantajien on käytännössä tarjottava pelastajatutkinnon suorittaneille paremmat työehdot, kuin mitä he saavat pelastustoimelta – jos he nimenomaan pelastajatutkinnon suorittaneita haluavat omiin työtehtäviinsä.

Pelastusopistosta

Mielestäni Pelastusopiston tulisi aloittaa pitämään valmistuneiden pelastajien yhteystiedoista tarkempaa kirjaa puhelinnumeroineen noin muutaman vuoden ajaksi valmistumisesta – toki vain valmistuneiden luvalla. Tämä edesauttaisi huomattavasti perustutkimuksen tekemistä kevyillä resursseilla. Näin panostettaisiin kyselyn keveyteen ja tavoiteltaisiin mahdollisimman suurta vastausprosenttia lähettämällä tutkimusperinteisten kanavien sijaan esimerkiksi WhatsAppia, tekstiviestiä tai Facebookia käyttäen.

Pelastusopiston tulee edelleen jatkaa ja kehittää vuoropuhelua pelastuslaitosten kanssa, jotta pelastuslalle koulutetaan riittävä määrä ammattilaisia oikeaan aikaan. Tämän vuoropuhelun on oltava jatkuvaa ja säännöllistä. Pelastusopistot ja työnantajat voisivat yhdessä suunnitella keinoja työvoima- ja koulutustarpeen ennakointiin.

Mielestäni Pelastusopiston tulisi aloittaa tekemään koulutustarvekyselyiden lisäksi myös sijoittumisenseurantatutkimusta, jonka avulla voitaisiin selvittää työelämäsijoittumisen lisäksi tutkittavalta joukolta kulloinkin tärkeäksi nähtäviä asioita. Koulutustarvekyselyitä tulee tehdä jatkossakin, ja mielestäni niiden yhteydessä tulee selvittää, millä tavalla pelastuslaitokset niihin vastaavat. Esimerkiksi vuosille 2014 - 2017 tehtyyn kyselyyn eivät kaikki pelastuslaitokset vastanneet määräajassa ja yksi iso pelastuslaitos ei vastannut ollenkaan. Toimintaa (varsinkin siihen vastaavien) koulutustarvekyselyiden ympärillä tulee selvittää ja niiden vastauksia tulee hyödyntää nykyistäkin paremmin. Nykyisen mallinen koulutustarvekysely on mielestäni itsessään hyvä, sillä se on hyvin kevytrakenteiden ja selkeä. Mutta onko kaikilla riittävät keinot ja kyvyt siihen vastaamiseen? Eräskin pelastuslaitos vastauksessaan laitto viestin perään kommentin ”Olipa helppo kysely (;” – mikä mielestäni viittaa selkeästi sarkasmiin kyselyn vaikeudesta. Täytyy toki muistaa, että parhaimmillaankin koulutustarvearviot ovat vain arvioita ja niiksi ne jäävät joka tapauksessa, sillä kaikkia muuttujia ei mitenkään voi ottaa huomioon.

Tämän lisäksi kyselyihin vastaamista tulee motivoida varsinkin niiden aiheiden kohdalla, jotka nähdään yhteiskunnallisesti erityisen arvokkaiksi ja hyödylliseksi. Esimerkiksi minä vastaan paljon todennäköisemmin sellaiseen kyselyyn, johon vastaamalla osallistuu esimerkiksi 50 e arvontaan vastanneiden kesken. Tulisiko Pelastusopiston rahoittaa

automaattisesti esimerkiksi palopäällystöopiskelijoiden toteuttamia ja lähettämiä (hyvin tehtyjä) kyselyjä ja niiden palkintoja esimerkiksi joiden tärkeäksi arvioitujen aihealueiden kohdalla? Toki opiskelija voisi itsekin kyseisen palkinnon rahoittaa.

Edellä mainituilla toimilla näkisin saavutettavan huomattavan korkean vastausprosentin kyselyihin, minkä seurauksena laadukasta perustutkimusta pystyttäisiin tekemään aiempaa tehokkaammin. Kyselyjen vastausprosenttia on saatava suuremmaksi, ja oikeilla toimenpiteillä se on mielestäni mahdollista.

On toki muistettava, että tutkimusta ei tehdä ilmaiseksi, joten rahoitusta perustutkimuksen tuottamiseen tarvitaan jatkossakin. Voi olla, että vaikka rahoitusta olisikin, jotkut muut tutkittavat asiat voidaan objektiivisesti ja subjektiivisesti katsoen priorisoida tärkeämmiksi asioiksi tutkia. Esimerkiksi itse näen arvokkaampana tutkimuksena palomiesten altistumisen vähentämiseen liittyvän tutkimuksen kuin vaikkapa työllistymiseen liittyvän perustutkimuksen (terveysarvot vs. talousarvot).

Koulutusmääristä

Mikäli pelastusala onnistuisi luomaan tehokkaammalla työllistymisen- ja työelämäsijoittumisen perustutkimuksella keinot esimerkiksi koulutustarpeen arviointiin, voidaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa edelleen kehittää eteenpäin. Onnistunut perustutkimus voisi mahdollistaa koulutusmäärien joustavan kehittämisen työelämän tarpeiden mukaan, jotta lähiturvallisuuspalvelut saadaan turvattua niin syrjäseudulla kuin isoissa kaupungeissa. Mielestäni optimitilanteessa pelastusalan koulutusmäärän suhteen toimisimme kuten Raja- ja merivartiokoulu – eli kouluttaisimme oikean määrän henkilöitä oikeaan tarpeeseen (Raja- ja merivartiokoulu lupaa 100 % työllisyyden). Nykytilanteessa (kunnat maksavat palkan) se ei toki ole mahdollista, mutta mahdollisuus tulevaisuudessa tähän on pidettävä mielessä, ja esimerkiksi maakuntaudistuskin saattaa antaa mahdollisuuksia tarkempaan koulutus- ja työvoimatarvearviointiin yllättäviäkin kanavia pitkin (esim. palkkahallinto). Pelastajatutkimuksen suorittaneen työmahdollisuudet pelastusalalla ovat niin kapeita, että tutkinnolla ei juurikaan ole työmahdollisuuksia muualla kuin pelastusalan tehtävissä. Jo tämän vuoksi koulutus- ja työvoimatarpeen arviointi on tärkeää.

Tämän tutkimuksen perusteella ja empiiristen havaintojen perusteella koulutusmäärät ovat osuneet jokseenkin kohdalleen ja henkilöt ovat työllistyneet viimevuosina hyvin.

Kesäsijaisten määrä on ollut osalla pelastuslaitoksista jopa liian alhainen näiden joutuessa palkkaamaan sijaisiksi perustason ensihoitajia palomiespulaa paikatakseen (esim. Kymenlaakson Pelastuslaitos). Tästä syystä vuoropuhelua pelastuslaitosten ja kouluttavien oppilaitoksen välille tarvitaan entistäkin enemmän.

Kesämiehistä

Pelastusalan työvoimatarve kesäisin on suuri. Tässäkin tutkimuksessa havaittiin kaikkien työllistyvän kesäksi. Pelastajatutkintoon voisi mielestäni liittää joko pakollisen tai valinnaisen savusukelluskurssin jo ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille, joka saattaisi mahdollistaa varsinkin alalta kokemusta hankkineille henkilöille työmahdollisuuksia esimerkiksi sivuasemilla tai muilla soveltuvilla työnantajilla. Tämä voisi olla yksi keino kesäsijaisuustarpeen helpottamiseen, joskin tällöin tulisi huomioida riittävän hyvä perehdyttäminen.

Jatkotutkimus- ja kehityskohteita

Mielestäni tutkimuksestani voidaan tehdä parempi jo yksinkertaisilla muutoksilla, joita olen jo aiemmin arvioinut. Kysymysten laadintaan on keskityttävä jatkossakin, sillä vaikka käytin paljon aikaa kyselyn tuottamiseen, siltikin vastauksia analysoidessani huomasin, että ohjeistus olisi joidenkin kysymyksien osalta voinut olla parempi. Kyselyn pituuden ei tule jatkossa olla ainakaan pitempi, vaikkakin tähän tutkimukseen näin nimenomaan hyödyllisenä sen, että sain laaja-alaisesti tutkittua aihealueen ilmiöitä pitemmällä kyselyllä. Webropol 3.0 on varsin kehittynyt kyselyohjelma, jonka ”JOS” - lausekkeet mahdollistavat samaan aikaan sekä lyhyen kyselyn että motivoituneille henkilöille myös pitemmän kyselyn tuottamisen. Mielestäni niitä ominaisuuksia kannattaa hyödyntää, ja teinkin päätöksen hyödyntää sen kaikkia ominaisuuksia tässä tutkimuksessa.

Seuraava aihealueen tutkija voi ottaa selvää myös näistä maksullisista ja erinäisiä oikeuksia vaativista tilastointi- ja sijoittumisenseurantamenetelmistä. Rajasin ne tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mutta jos tulevaisuudessa tulee tarve työskennellä tilastokeskuksen kanssa, olisi kiintoisaa tietää tilastokeskuksen maksullisten palveluiden mahdollisuudet esimerkiksi sijoittumisen seurantaan.

Näkisin, että tähän jo tekemääni opinnäytetyöhön voisi saada mielenkiintoista lisäarvoa esimerkiksi haastatteleamalla useita henkilöitä tai organisaatioita esimerkiksi vapaamuotoisesti aihealueen ympärillä. Esimerkiksi teemahaastattelut voisivat tuoda esille asioita, joita ei pelkän perinteisen tiedonhaun avulla onnistuta tuomaan esille. Kiinnostavia henkilöitä haastatteluihin voisivat olla esimerkiksi työnantajien edustajat, oppilaitosten koulutusjohtajat, oppilaitosten rehtorit, sisäministeriön pelastusosaston henkilöt, järjestöjen edustajat ja vaikkapa ne valtion organisaatiot, jotka lupaavat valmistumisen jälkeen 100 % työllisyyden. Haastattelut voisivat lisätä yleisymmärrystä aihealueen ympärillä ja saattaisivat mahdollistaa asioiden esille tuomisen tavalla, joka kiinnostaisi monia lukijoita ja päättäjiä. Tätä työtä tehdessäni päätin rajata haastattelut opinnäytetyön ulkopuolelle ja jättää sen omaksi tutkimusaiheekseen seuraaville aihealueen tutkijoille. Päätös oli mielestäni oikea.

Jatkossa täytyy selvittää muun muassa työnantajien eli pääasiassa pelastuslaitosten keinot työvoimatarpeen ennakkointiin. Tarvitaan myös tarkempaa tietoa siitä, miten Pelastusopisto arvioi koulutusmääriään (koulutustarvekyselyt on lähetetty, mutta niihin vastaamisen laatukaan ei liene ollut riittävän korkea – osa pelastuslaitoksista muuan muassa jätti kokonaan vastaamatta). Mikäli palkanmaksajina pysyvät jatkossakin kunnat, tämä on todella haastavaa ja vaikeaa – mutta jos palkanmaksaja muuttuu isompiin yksiköihin (esim. maakunnat tai valtio), tulee näihin asioihin kiinnittää entistä enemmän huomiota. Voidaanko opiskelijamäärissä joustaa ylös ja alas tarpeen vaatiessa? Se lienee toivottava lopputulos.

Työtä tehdessäni juttelin muun muassa Poliisiammattikorkeakoulun apulaisrehtorin kanssa ja siellä työllistymisen seuranta on helppoa siitä syystä, että palkan maksaa valtio (ts. nähdään valtionpalkkahallintajärjestelmästä työttömien henkilöiden määrän ja apuna käytetään Priimus-opiskelijahallintajärjestelmää) ja on myös resursseja varattuna sijoittumisen seurantaan. Tällöin voidaan mennä palkanmaksujärjestelmään ja sieltä selvittää alan työllisyystilanteen. Pelastusalan hajanaisuuden takia tällaista mahdollisuutta ei ole, sillä palkan maksaa pääosin jokin kaupunki, joten yhtenäistä järjestelmää ei ole. Esimerkiksi palomiesliiton työttömyyskassasta voi saada jotain osviittaa työllisyydestä, mutta koska nykyään voi liittyä useisiin erilaisiin työttömyyskassoihin, eivät nekään tiedot ole riittävän luotettavia.

Tällä hetkellä yhteiskunnassa on joitakin keinoja työllistymisen ja sijoittumisenseurantaan, mutta niissä on heikkouksia (mm. aikaviiveitä), jotka tekevät niistä jokseenkin huonosti hyödynnettäviä alaspesifiseen tarkasteluun. Pelastusopisto on tehnyt koulutustarvekyselyitä, mutta henkilökunnan vaihtuessa niiden tekeminen jäi hetkeksi unholaan, ja koulutustarvekyselyihin vastaamisessa on ollut vaihtelua myös työnantajien puolelta. Työnantajillakin on vastuunsa siitä, että he vastaavat Pelastusopiston tutkimuksiin parhaalla mahdollisella tavalla ja ovat aktiivisesti alan kehityksessä mukana. Miten Pelastusopisto pystyisi arvioimaan tarvetta koulutusmäärille, jos sitä pelastuslaitokset eivät arvioi? Aktiivinen jatkuva vuoropuhelu työnantajien ja Pelastusopiston välillä mahdollistaa sen, että koulutus- ja työvoima tarpeisiin pystytään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi tarvitaan kykyä mitata ja tutkia koulutus- ja työvoimatarvetta.

Toinen alalla merkittävästi työpaikkoihin vaikuttava asia ovat työaikajärjestelmät. Jos jokin alue siirtyy 24 h vuoroista esimerkiksi 12 h vuoroiin, se vaatii enemmän työntekijöitä. Tästä syystä Pelastusopiston *tulisi seurata* aktiivisesti alan kehitystä ja reagoida aktiivisesti alalla tapahtuviin muutoksiin. Todennäköisesti muun muassa Etelä-Savon ja Keski-Suomen pelastuslaitoksen muutos työaikajärjestelyihin (siirtyminen 2-vuorotyöhön) lisäsi merkittävästi pelastajien työpaikkoja kyseisillä alueilla. Mikäli jokin isompi alue muuttuisi 2-vuorojärjestelmään, täytyisi Pelastusopistonkin reagoida siihen muun muassa koulutusmääriä hetkellisesti nostamalla. Vastaavasti siirtyminen 2-vuorojärjestelmästä vuorokausityörytmiin todennäköisesti vähentää pelastajien tarvetta kyseisellä alueella, ja tällöin koulutusmäärien olisi reagoitava alaspäin (ns. optimitilanteessa, jossa koulutusmäärät voisivat olla joustavat jatkuvaan tietoon perustuvaan päätöksentekoon tukeutuen).

Pelastusalan työllistymiseen vaikuttavat oleellisesti myös pelastuslaitoksien laajentumishalut ja synergiaetujen hakeminen. Muun muassa monilla alueilla jo esiintyvät tai toimintansa alkutaipaleella olevat hybridiyksiköt lisäävät pelastajien tarvetta niillä alueilla, joilla niitä on alettu ottaa käyttöön. Niiden työllistymisvaikutusta on vielä toistaiseksi jokseenkin hankala arvioida.

Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön tekeminen oli hyvin opettava prosessi. Minulla oli muutamia vaihtoehtoisia aihevalintoja, mutta päädyin tähän, koska aiheesta ei ollut juurikaan tietoa saatavilla – sen sijaan kuulopuhetta kyllä liikkui. Se, että aiheesta ei ollut juurikaan tietoa, vaikeutti jokseenkin työn tekemistä. Motivaationi aihealueeseen oli kohdallaan, sillä pidän uudesta ja alaa kehittävästä tutkimustyöstä. Vaikka itsessään työn tavoitteena oli selvittää nimenomaisesti pelastajien työllistymistä pelastusalan töihin ja selvittää ilmiöitä sen ympärillä, henkilökohtaisesti tavoittelin työlle myös jatkojalostusarvoa.

Aihealueen rajaaminen oli lopulta yksi opinnäytetyön haastavimmista osuuksista. Halusin tehdä niin kattavan selvityksen aihealueen ympärillä, että rajaaminen epäonnistui aluksi ja tein paljon työtä, jonka lopulta päädyin rajaamaan sekä omasta, että opinnäytetyöohjaajieni ohjeistuksesta työn ulkopuolelle. Vasta työn loppupuolella aloin ymmärtämään, että ei ole tarkoituksenmukaista yrittää väkisin mahduttaa kaikkia aihealueen havaintoja samaan työhön.

Työn tekemisen työläin vaihe oli viitekehyksen rakentaminen, sillä minulla oli jonkin verran vaikeuksia oleellisen viitekehyksen määrittelystä tätä työtä ajatellen. Paljon aikaa vei myös itse kyselytutkimuksen suunnittelu, joskin sen tekeminen itsessään oli hyvin mielenkiintoista ja motivoivaa, sillä oli omissa käsissäni, kuinka hyvin haluamiani asioita saan tutkittua ja miten kysymykset onnistuvat.

Mielenkiintoisimpana osuutena työssä pidin pohdintaosuutta, jossa pääsin paljon vapaammin arvioimaan kyselyn tuottamia tuloksia ja pohtimaan niiden mahdollisia merkityksiä ja johtopäätöksiä. Pohdintaosuuden sujuessa mallikkaasti arvioin, että minulle saattaisi sopia paremmin tutkimusmenetelmä, jossa pääsee keskustelemaan, sekä haastattelemaan eri henkilöitä sekä ajattelemaan ja pohtimaan syvällisemmin niistä saatua tietoa. Toteuttaisin todennäköisesti seuraavan saman aihealueen tutkimuksen teemahaastatteluja hyväksi käyttäen.

Itse opinnäytetyöprosessi oli omalta osaltani lopulta kaikkea muuta kuin helppo, sillä tein usean henkilökohtaisen virheen ajankäytön suhteen. Yliarvoin omat kykyni opiskella montaa asiaa samaan aikaan, ja ajankäyttöni epäonnistui. Kahdessa eri ammattikorkeakoulussa opiskelu samaan aikaan kokoaikatoiden ja henkilökohtaisen elämän lisäksi ei toiminut omalla kohdalla riittävän hyvin, mikä näin jälkikäteen

arvioituna vaikuttaa itsestään selvältä. Työn tekemiseen kului kohtuuttoman paljon aikaa opintojakson kokoon nähden, mutta vahvana säilynyt motivaatio työn tekemiseen piti kuitenkin hymyn kasvoilla stressistä huolimatta. Tein opinnäytetyöprosessin aikana valintoja, jotka veivät minua eteenpäin omalla pelastusalan työurallani, mutta jättivät opinnäytetyön roikkumaan, ja näin jälkikäteen ajatellen se ei ollut kaikilta osiltaan viisasta.

Opinnäytetyön suorittaminen on AMK-opintojeni päätepiste. Minulle työn tekeminen työelämän ohella oli tiivis ja kuluttava prosessi. Ajankäytönhallintaani tulee kehittää jatkossa, ja se oli selvästi yksi heikkouksistani työtä tehdessä. Minulla esimerkiksi kului opintojen läsnäoloaikaa, vaikka minulla ei tosiasiallisesti ollut mahdollisuutta opiskella elämäntilanteeni vuoksi. Jälkiviisaana voin sanoa, että minun olisi pitänyt pyytää aktiivisemmin sekä opinto-ohjausta että myös opinnäytetyöohjausta ohjaajiltani, mutta en niin tehnyt, sillä olinhan tehnyt niitä valintoja, mitkä saivat ajankäytönhallintani ongelmiin. Näissä asioissa vastuu on ehdottomasti opiskelijalla, ja tiedostan valintojeni seuraukset, joissa on ollut sekä hyviä että huonoja puolia.

Kehityin työn aikana eniten tiedonhaussa, tiedonkäsittelyssä, tekstinkäsittelyssä ja asian esittämisessä. Työn lopputulokseen olen kaiken kaikkiaan tyytyväinen ja sain siinä esille niitä asioita, mitä tavoittelinkin. Koko prosessi oli opetuksellisesti sekä ammatillisesti antoisa, ja olen hyvin tyytyväinen saadessani sen lopulta päätökseen. Tästä on hyvä jatkaa kohti työelämän haasteita.

LÄHTEET

Heikkilä T. 2008. *Tilastollinen tutkimus*. Edita Prima Oy, Helsinki.

Huttunen, P. 2010. *Palopäälystön työllistyneisyys. Tarkastelussa nuorisolinjan koulutusohjelman suorittaneet*. Opinnäytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Karjalan tutkimuslaitos 2019. Työn ja hyvinvoinnin tutkimus. *Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointi*. www-sivut. <https://www.uef.fi/web/tetu/koulutus-ja-tyovoimatarpeiden-ennakointi>. 3.10.2019.

Kekki J, Kinnunen A, Siren L. 2011. *Kiskot vievät etelään. Tutkimus pelastusopiston opiskelijoiden mielikuvista ja halukkuudesta työllistyä eri alueille ja eri työantajien palvelukseen*. Tutkimusraportti. Tampereen yliopisto.

Opetushallitus 2011. *Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025*. Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista. pdf-dokumentti. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/hanhijoki-i.-katajisto-j.-kimari-m.-ja-savioja-h.-koulutus-ja-tyovoiman-kysynta-2025.-2011.pdf>.

Opetushallitus 2019. *Opetushallitus ennakoi*. www-dokumentti <https://www.oph.fi/fi/ennakointi>. 27.9.2019.

Opetushallitus 2019. *Työvoimamenetelmät ja sen sovellukset*. pdf-dokumentti. http://www.oph.fi/download/166630_Mitenna.pdf. 30.4.2019.

Opetushallitus 2019. Vipunen-tilastopalvelu. www-sivut. <https://vipunen.fi/fi-fi>.

Opetusministeriö 2008. *Selvitys koulutus- ja osaamistarpeiden kehittymisestä sekä ennakoinnin tilasta ja kehittämistarpeista*. pdf-dokumentti. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78912/tr04.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Pelastuslaki 2011/379

Pelastusopisto. 2019. Pelastustoimen taskutilasto 2014-2018. pdf-dokumentti. http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_D/D1_2019.pdf. 9.11.2019.

Pelastusopiston tilinpäätös 2014. pdf-dokumentti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/2017/01/58923_tilinpaaos_2014.pdf.

Raatikainen, T. 1997. *Pelastajien sijoittuminen työelämään – kouluttaako Pelastusopisto virkaan, sijaiseksi vai työttömäksi*. Opinnäytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Sanastokeskus TSK 2018. *Työhön liittyviä tilastokäsitteitä*. pdf-dokumentti. http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Tyohon_liittyvia_tilastokasitteita_2018-08-28.pdf.

Savon Sanomat 2019. *Helsingin pelastuskoulu jatkaa tutkintokoulutusta, Pelastusopiston lisätoiveita karsittu budjetista*. www-dokumentti. <https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Helsingin-pelastuskoulu-jatkaa-tutkintokoulutusta-Pelastusopiston-lis%C3%A4toiveita-karsittu-budjetista/1442759>. 7.11.2019.

Sisäasiainministeriö 2012. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.

Sisäministeriön tiedote 2018. Kriisinhallintakeskus siirtyy pääkaupunkiseudulle ja pelastajakoulutus keskitetään Kuopioon. www-dokumentti. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kriisinhallintakeskus-siirtyy-paakaupunkiseudulle-ja-pelastuskoulutus-keskitetaan-kuopioon. 7.11.2019.

Tamminen, H. 1996. *Työelämään sijoittuminen alipäälystökurssin jälkeen*. Alipäälystön opinnäytetyö.

Tilastokeskus 2019. Ammattiluokitus 2010 www-dokumentti. <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/ammatti/001-2010/5411.html>. 10.10.2019.

Tilastokeskus 2019. Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön työttömyystilastojen vertailu. www-dokumentti. https://www.stat.fi/til/tyti/tyti_2016-08-23_men_001.html. 11.10.2019.

Tilastokeskus 2019. Tilastokeskuksen työllisyyden tietokannat. www-sivut. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tym__tyonv/. 11.10.2019.

Tuomi J, Sarajärvi A. 2002, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, 109-116. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi J, Sarajärvi A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019, *Työnvälitystilasto ja työttömyyden kaksi eri mittautapaa* www-dokumentti. <https://tem.fi/tyollisyyskatsaus-ja-tyonvalitystilasto>. 24.10.2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019. Toimialapalvelu ja Toimiala Online -tilastopalvelu.

Työministeriö 2005. Ammattiluokitus. pdf-dokumentti. <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/ammattiluokitus.pdf>. 30.8.2019.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J.Aaltola & R.Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. PS-Kustannus. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Valtioneuvosto 2007. Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 2007.

YLE 2018. Nyt se on varmaa: pelastusalan peruskoulutus loppuu Helsingissä – Kuopiossa toimiva Pelastusopisto vastaa kaikista tutkinnoista vuodesta 2021 eteenpäin. www-dokumentti. <https://yle.fi/uutiset/3-10512490>. 30.4.2019.

YLE 2019. Palomiehiä ei saa töihin syrjäseudulle – ”Ylipalomiehen virka auki 11 000 asukkaan paikkakunnalla, ei yhtään hakemusta”. www-dokumentti <https://yle.fi/uutiset/3-10645338>. 10.11.2019.

YLE 2019. Pohjoisen pienille paloasemille haastavaa saada pelastushenkilöstöä. www-dokumentti. <https://yle.fi/uutiset/3-10863170>. 9.11.2019.

YLE 2019. Pula pelastajista kiusaa pieniä paloasemia – sisäministeriö lupaa, että kattava paloasemaverkosto pidetään yllä. www-dokumentti. <https://yle.fi/uutiset/3-10861855>. 30.9.2019.

LIITTEET

Liite 1, Kyselylomake

Liite 2, Koulutustarvekysely pelastuslaitoksille

Liite 3, Saatekirje

Liite 4, Useita lehtileikkeitä

Liite 1, Kyselylomake

Kysely valmistuneiden pelastajien työllistymisestä pelastusalan töihin vuodesta 2016

Kysymykset ovat monivalintoja, joten vastaaminen on helppoa ja nopeaa (koko kysely 2-3min). Joitakin kysymyksiä voit halutessasi avata myös sanallisesti.

Kännnykkä kannattaa laittaa vaakatasoon. Vastaukset eivät ole yksilöitävissä.

Teidän tavoittamiseen meni aikaa, joten kiitos vastaatko kyselyyn!

Kyselyssä on **vain kahdeksan pakollista** kysymystä kyselyn alussa, joskin loput kysymykset auttavat merkittävästi työllistymisteeman käsittelyssä.

1. Miltä pelastajakurssilta valmistuit? *

- PE 90-91
- PE 92-93
- PE 94-95
- PE 96-97

2. Mitä työtä teet mieluiten päätoimenasi?

*Ohje: Mikäli vastaat "Muuta työtä", sinun oletetaan haluavan työskennellä muissa kuin pelastusalan tehtävissä **

- Pelastusalan työtä (pelastaja/palomies, palomies-ensihoitaja, paloiesimies, ensihoitaja tms. muu pelastusalan ammatti)
- Muuta työtä
- En tiedä tai en osaa vastata

3. Mikä oli työmarkkinatilanteesi valmistumishetkellä? *

- Sain koulutusta vastaavan työn alle 1kk kuluessa
- Sain koulutusta vastaavan työn 1-3kk kuluessa
- Sain koulutusta vastaavaan työn 4-6kk kuluessa
- Sain koulutusta vastaavan työn 7-12kk kuluessa
- Muu, mikä?: _____

Seuraavaksi kysytään työmarkkinatilannetta 12kk valmistumisesta eteenpäin erilaisilla tarkastelujaksolla, jotta saadaan tutkittua esiintyykö alalla kausityötä valmistuneilla pelastajilla. Tarkastelujaksojen vaihteleva kesto johtuu valmistuvien pelastajakurssien huomioinnista (joulukuu tai touko/kesäkuu).

4. Mikä kuvaa parhaiten toimintaasi aikavälillä 1.6-30.9

*Ohje: Valitse se, mikä kuvaa parhaiten toimintaasi. Jos olet esim. ollut 1.6-30.9 välisenä aikana pelastusalalla töissä 3kk, vastaa "Töissä pelastusalalla osan jaksosta" jne. **

- Töissä pelastusalalla koko jakson ajan
- Töissä pelastusalalla osan ajanjaksosta
- Töissä muulla alalla
- Työtön
- Muu

5. Mikä kuvaa parhaiten toimintaasi aikavälillä 1.10-31.12

*Ohje: Valitse se, mikä vastasi suurimman osan ajasta toimintaasi. Esim. jos olet ollut 2kk työttömänä ja 1kk töissä pelastusalalla tarkastelujaksolla 1.10.-31.12 : vastaa: "Työtön". (Perustelu: se on vastannut tarkasteluvälillä eniten toimintaasi) **

- Töissä pelastusalalla koko jakson ajan
- Töissä pelastusalalla osan ajanjaksosta
- Töissä muulla alalla
- Työtön
- Muu

6. Mikä kuvaa parhaiten toimintaasi aikavälillä 1.1-31.5

*(Ohje: Valitse se, mikä vastasi suurimman osan ajasta toimintaasi. Esim. jos olet ollut 3kk töissä ja 2kk työttömänä tarkastelujaksolla 1.1.-31.5, vastaa: "Töissä pelastusalalla osan jaksosta" Tai jos olet ollut esim. 1kk töissä, 1kk pelastusalalla ja 3kk töissä muulla alalla tarkastelujaksolla 1.1-31.5, vastaa "Töissä muulla alalla".) **

- Töissä pelastusalalla koko jakson ajan
- Töissä pelastusalalla osan ajanjaksosta
- Töissä muulla alalla
- Työtön
- Muu

7. Työttömyysaika pelastusalan töistä valmistumisen jälkeen yhteensä?

*Ohje: Jos olet ollut työttömänä, arvioi kuinka pitkään ajallisesti jaksot ovat yhteensä kestäneet **

- Alle 1kk tai ei yhtään
- 1-2kk
- 3-5kk
- 6-8kk
- +9kk
- Muu tilanne, mikä?: _____

8. Nykyinen työmarkkinatilanne maaliskuussa 15.3-31.3 2019

*Ohje: Vastaa se, mikä kuvaa eniten tilannettasi **

- Vakituinen kokoaikatyö (virka) pelastusalalla
- Määräaikaisessa työsuhteessa pelastusalalla
- Osa-aikatyö pelastusalalla (keikkatyö)
- Työtön työnhakija, mutta pelastusalan työn alku tiedossa
- Työssä muussa ansiotyössä
- Työtön
- Opiskelen
- Yrittäjänä
- Työelämän ulkopuolella (sairasloma, työkyvytön, vanhempainvapaa, asevelvollinen tms.)
- Muu tilanne, mikä? _____

Halutessasi voit palauttaa kyselyn jo nyt edellisiin kahdeksaan pakolliseen kysymykseen vastattuasi painamalla kyselyn lopusta "Lähetä", mutta jäljellä olevat kysymykset auttavat merkittävästi työllistymisteeman laajemmassa ymmärtämisessä. Monivalintakysymyksiä on yhteensä 21.

9. Ikä pelastajakurssin alkaessa

- Alle 24
- 25-30
- 31-36
- +37

10. Oliko sinulla pelastusalalle hyödynnettävissä olevaa työkokemusta tai opintoja ennen pelastajatutkinnon aloittamista? *(Ohje: Tässä kyselyssä sillä tarkoitetaan mm. terveydenhuoltoalan tutkintoa, pelastusalan päällystötutkintoa tai jo aikaisempaa toimimista pelastusalan työtehtävissä tai opintoja edellä mainituista aiheista)*

- Kyllä
- Ei

11. Mille työnantajalle/organisaatiolle haluat mieluiten työskennellä?

- Pelastuslaitos
- Ensihoitoa tuottavat organisaatiot (pääpaino ensihoidossa tms.)
- Julkisen sektorin muut organisaatiot (mm. Finavia, Puolustusvoimat, AVI, SM, Pelastusopisto, jne.)
- Yksityinen sektori ja muut työnantajat (myös tehdaspalokunta)
- Järjestö (SPPL, SPEK)
- Muu tilanne, mikä: _____

12. Olisitko valmis muuttamaan töiden perässä?

- Kyllä
- En käytännössä halua tai voi muuttaa
- Ehkä

13. Mikä on nykyinen tai viimeisin työnantajasi?

- Etelä-Karjalan pelastuslaitos
- Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos
- Etelä-Savon pelastuslaitos
- Helsingin pelastuslaitos
- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
- Jokilaaksojen pelastuslaitos
- Kainuun pelastuslaitos
- Kanta-Hämeen pelastuslaitos
- Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
- Kymenlaakson pelastuslaitos
- Lapin pelastuslaitos
- Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos
- Oulu-Koillismaan pelastuslaitos
- Pirkanmaan pelastuslaitos
- Pohjois-Karjalan pelastuslaitos
- Pohjois-Savon pelastuslaitos
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- Satakunnan pelastuslaitos
- Varsinais-Suomen pelastuslaitos
- Puolustusvoimat (sotilaspalokunta), Finavia, AVI, SM, Pelastusopisto tms.
- Ensihoitoa tuottava organisaatio (esim. keikkatyö ambulanssissa)
- Tehdaspalokunta
- Järjestö (SPPL, SPEK)
- Muu
- Pohjanmaan pelastuslaitos

Seuraavat kysymykset liittyvät tarkempaan teeman käsittelyyn. Pelastajien toiminnasta saadaan *oletettavasti* erilaiset vastaukset kysyttäessä työllistymisestä esim. heinäkuussa, kuin vaikkapa helmikuussa.

15. Kuinka pitkä oli ensimmäinen työsopimuksesi mahdollisine jatkosopimuksineen?
(Ohje: Työnantajan tai työpaikan vaihtuminen ei vaikuta vastaukseen)

- Työsuhde jatkunut ilman katkoja (tai korkeintaan 1kk katko) ja jatkuu edelleen
- 1-4kk
- 5-8kk
- 9-12k
- Muu tilanne

16. Tähänastisen työuran kokonaisuutta pelastusalalla kuvaa parhaiten...

- Yhtäjaksoisesti saman työnantajan palveluksessa valmistumisesta lähtien (myös määräaikaisena)
 - Työssä kesälomakaudella, muina aikoina määräaikaisuuksia työnantajien mahdollisuuksien mukaan tai työttömyyttä
 - Useita eri työnantajia ja määräaikaisuuksia, joiden välillä ei juuri katkoksia tai katkot alle 1kk.
 - Vaihtuvia työnantajia tai tehtäviä, joiden välissä katkoksia, opiskelua tai työttömyysjaksoja
 - Pääasiassa työvoiman ulkopuolella esim. opiskelu, vanhempainvaapaata tms. valtaosan ajasta
 - Joku muu työuran kokonaisuuden kuvaus, mikä
-

17. Valmistumisen jälkeisten työnantajien lukumäärä pelastusalalla?

- Yksi
- Kaksi
- Kolme
- Neljä tai enemmän
- Ei yhtään

18. Vaikuttivatko seuraavat asiat siihen, ettet jossain vaiheessa työskennellyt pelastusalalla?

	Melko paljon	Jonkin verran	Melko vähän	En osaa vastata
Töitä haastava saada työssäkäyntialueellani lomakauden ulkopuolella	☐	☐	☐	☐
Odotin seuraavaa määräaikaista edelliseltä työpaikaltani	☐	☐	☐	☐
Määräaikainen työsopimus päättyi / sitä ei jatkettu	☐	☐	☐	☐
Muut syyt, mitkä?: _____	☐	☐	☐	☐

19. Sopivatko seuraavat väittämät omaan tilanteesi?

	Melko paljon	Jonkin verran	Melko vähän	En osaa vastata
Olen joutunut olemaan vastentahtoisesti työttömänä pelastusalan töistä	☐	☐	☐	☐
Palasin väliaikaisesti aiemman koulutukseni mukaisiin työtehtäviin tai aiempaan työpaikkaan	☐	☐	☐	☐
Työllistyminen kesälomakauden ulkopuolella on ollut epävarmaa tai haastavaa	☐	☐	☐	☐

20. Hypoteettisesti: Mikäli olisi olemassa valtakunnallinen työllistymisenseurantamenetelmä valmistuneiden pelastajatutkinnon suorittaneiden osalta, voisitko antaa sille luvan seurata työllistymistäsi alan töihin? (=tavoitteena se, että pelastusopiston koulutusmäärät vastaisivat työelämän tarpeita joustavasti aidon tarpeen mukaan).

- Kyllä
- Ei
- Ehkä

21. Jos arvioit tulevaa ammattiuraa, mitä seuraavista pidät todennäköisenä lähitulevaisuudessa?

- Aion jatkaa nykyisessä pelastusalan tehtävässäni
- Aion hakeutua pelastusalan työhön
- Aion hakeutua pelastusalan jatkokoulutukseen
- Aion vaihtaa muulle alalle, kuin pelastusalalle
- Muuta, mitä?: _____

22. Mitä työllistymiseen liittyviä asioita olet huomannut työllistymisteeman ympärillä ja mitä pitäisi tutkia lisää? Anna palautetta, mitä tutkimuksesta puuttuu.

Liite 2, Koulutustarvekysely pelastuslaitoksille

PELASTUSOPISTO

Saate/Koulutustarvekysely PeO142685 1 (3)

00.02.01
PeODno-2014-557

23.9.2014

Pelastuslaitokset

Kysely koulutetun pelastushenkilöstön määrällisestä tarpeesta pelastuslaitoksissa v. 2015 - 2017.

Pelastusopisto on vuodesta 2007 alkaen tehnyt tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkasuunnittelun pohjaksi pelastuslaitoksille kyselyn, jossa selvitetään laitosten tarvearviointien pohjalta uusien pelastaja-, alipäällystö- ja päällystökurskien aloituspaikkamitoituksia.

Nyt esillä oleva kysely kohdistuu pelastuslaitosten vuosien 2015 - 2017 henkilöstömäärien arviointiin. Kirjatkaa parhaan nykyisen tietämyksenne perusteella vastauksenne kuhunkin kysyttävään asiaan.

Pelastusopiston t&k -yksikkö laatii yhteenvedon kyselystä. Julkaisemme tulokset www -sivuillamme loppusyksyn aikana. Samoin esittelemme kyselyn tuloksia erilaisissa seminaareissa ja koulutustilaisuuksissa v. 2015 aikana.

Lähetäkää pelastuslaitoksenne vastaus Pelastusopiston virkasähköpostiin pelastusopisto@pelastusopisto.fi Odotamme saavamme vastauksenne 31.10.2014 mennessä.

Asiaan liittyviin kysymyksiin vastaavat allekirjoittanut, p. 0295 453 401 sekä rehtori Mervi Parviainen, p. 0295 453 470.

Terveisin

Koulutusjohtaja Pekka Rantala

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pelastusopisto 23.09.2014 klo 08:36. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet Koulutustarvekysely

Pelastusopisto
PL 1122 (Hulkontie 83)
70821 KuopioPuhelin (vaihe)
0295 450 201

www.pelastusopisto.fi

KOULUTETUN PELASTUSHENKILÖSTÖN MÄÄRÄLLINEN TARVE PELASTUSLAITOKSISSA v. 2015 - 2017

Pelastuslaitos _____

Yhteyshenkilö _____

1. Pelastuslaitoksenne arvioitu pelastushenkilöstön vakinaisten virkojen kokonaismäärä v. 2015 - 2017

Henkilöstöryhmä	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
Pelastajat			
Alipäällystö			
Päällystö			
Yhteensä			

2. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien arvioitu määrä pelastuslaitoksesanne v. 2015 - 2017

Henkilöstöryhmä	v. 2015	v. 2016	v. 2017
Pelastajat			
Alipäällystö			
Päällystö			

3. Ylempiin virkoihin siirtyvien arvioitu määrä pelastuslaitoksesanne v. 2015 - 2017

Henkilöstöryhmä	v. 2015	v. 2016	v. 2017
Pelastajat			
Alipäällystö			
Päällystö			

4. Pelastuslaitoksen ulkopuolisiin tehtäviin siirtyvien arvioitu pelastushenkilöstön määrä
v. 2015 - 2017

Henkilöstöryhmä	v.2015	v. 2016	v. 2017
Pelastajat			
Alipäällistö			
Päällistö			

Pelastusopiston yhteyshenkilöt:

Rehtori Mervi Parviainen, 0295 453 470
Koulutusjohtaja Pekka Rantala, 0295 453 401

Odotamme vastauksianne 31.10.2014 mennessä. Vastaukset pyydämme lähettämään Pelastusopiston virkasähköpostiin osoitteeseen pelastusopisto@pelastusopisto.fi.

Kiitämme yhteistyöstänne!

Liite 3, Saatekirje

Terve,

Teen palopäälylystön opinnäytetyötä palomiehen töiden ohella teemasta “Pelastajien työllistyminen pelastusalan työtehtäviin 2016 lähtien”. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka valmistuneet pelastajat ovat työllistyneet pelastusalan työtehtäviin ja mitä ilmiöitä teeman ympärille liittyy (esim. työllistyminen lomakauden ulkopuolella, työsuhteiden laatu, valmistumisajankohdan merkitys, työllisyystilanne, kausityöllisyyden esiintyminen jne.).

Vastaamisessa menee muutama minuutti ja tämä saatekirje on lähetetty juuri Teille WhatsAppilla, tekstiviestillä tai sähköpostitse, jotta vastaamiseen on mahdollisimman pieni kynnyks. Tutkimusotantaan kuuluvat pelastajakurssit 90-97. Teidän yhteystietonne on saatu Pelastusopiston opintotoimistosta Pelastusopiston luvalla ja niitä käytetään vain tämän työn tekemiseen, eikä niitä luovuteta eteenpäin. Vastauksilla on aitoa merkitystä tutkimuksen onnistumiselle ja sen hyödyntämiselle tietoon perustuvan päätöksenteon tukena.

Terveisin

Joonas Malinen AmkN14 / Pelastajakurssi 98 / palomies Joonas Malinen

050 430 3052

joonas.j.malinen@gmail.com

Liite 4, Useita lehtileikkeitä

Näin on aina toimittu?

Palomiesliitto toi julkisesti esille huolensa siitä, ettei ammattipalomiehiä ole riittävästi saatavilla pelastuslaitosten tarpeisiin. Esimerkiksi Tampereella turvauduttiin epäpätevien henkilöiden käyttöön, koska ammatillaisia ei ollut saatavilla.

Palomiesliitolla, pelastuslaitoksilla ja sisäministeriöllä lienee yhteinen näkökanta siitä, että kentällä on akuutti yhden pelastajakurssin vajaus. Toinen kysymys on, miten vajaus tulisi korjata. Siitä meillä ei ole yhteistä näkökanta.

Allekirjoitaneelta on tiedusteltu, olisiko parempi sitten näin, että asemia suljetaan mieluummin kuin että pelataan epäpäteviä henkilöitä? Tähän on turha edes vastata. Kysymys kuuluu, miksi olemme ajautuneet tähän tilanteeseen? Johtuuko se henkilöstöpolitiikasta, palomiespuolasta vai siitä, että yritämme mennä sieltä, mistä aita on matalin?

Pelastuslaitosten tulee kartoittaa henkilöstömääränsä siten, että se kestävä normaali-tilanteen poissaolot: vuosiomat, sairauspoissaolot ja koulutuslausekkeet ja muut vastaavat tapaukset. Tämä tilanne on kohtuuton pelastuslaitoksille, jos pelastusalan ammattilaisia ei ole yrityksistä huolimatta saatavilla. Tässäkin tapauksessa tulisi sijaisuudet hoitaa sisäisillä järjestelyillä, käyttämällä pelastajakursseja ja velvoittamalla pelastusviranomaiset ylitöihin.

SISÄMINISTERIÖTÄ ei tilanne huoleta. Pelastusyllyhtö Pentti Partanen totei lehdistötilaisuudessa, ettei pidä tilannetta poliittisena, sillä vapaehtoisia sopimuspalokuntalaisia on palkattu sijaisiksi kautta aikojen. Partanen ei usko, että tiukassa taloustilanteesta pelastajakurssien määrä voidaan lisätä.

Mielenkiintoista havaita, että pelastuslaitos tiukka taloustilanne toimii irrallisesti globaalista markkinataloudesta. Pelastuslaitos lama on kestänyt yli 20 vuotta, mikäli indikaattorina käytetään henkilöstö-

määrän kehitystä. Poliisivoimat ja terveydenhoitosektori on kyennyt lisäämään henkilöstömääränsä viimeisen 20 vuoden aikana, vaikka taantuma todennäköisesti koskettaa heitäkin.

EN TIEDÄ minkälainen julkikuvan pelastustoimi itsestään antaa, kun menenme aina sieltä, mistä aita on matalin. Onko sisäministeriön pelastusosasto vierantunut niin pahasti kentän arvomaailmasta, että se perustele itselleen ja kansalaisille heikkoa toimintaa sillä, että näin on kautta aikojen toimittu?

On turha kerrata perustuslain ja hallintolain edellytyksiä viranomais toiminnassa. Pääkirjoituksessa viranomais toiminnan tulee perustua lakiin, pyrkii hyvään hallintoon, perusteltava päätöksensä, kohdeltava asianosaisia tasapuolisesti ja edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta.

Yllyhtöjarta Partaselta toivon objektiivisuuden nimissä julkista avasta palomiesten eläkeiän palauttamista 55 vuoteen. Toimintavalmiusohjessa vaaditaan pelastusyksiköille 145 minimivälivuos. Luovutaan lasjata viranomaismaailman ja jättäkää yhden prosentin liikkeeksi – koska näin on kautta aikojen toimittu!

PELASTUSTOIMI on kautta aikojen ollut kansalaisten arvostama luotettavin viranomais. Brändin säilyminen ei ole itsestään selvyyttä. Sitä ei saavuteta peruutuspeleillä tuijottamalla, vaan katseet on käännettävä tulevaisuuteen.

Pelastustoimella on hyvät mahdollisuudet säilyttää asemansa luotettavimpana viranomaisena ja parhaana työpaikkana. Se edellyttää pelastusosalta, pelastuslaitoksilta ja liitolta sitä, että puhumme samaa kieltä ja soudamme laivaa samaan suuntaan – onko se liikaa vaadittu.

KIM NIKULA

Kuva 23. Pelastusalan ammattilainen 14.9.2011

Nollabudjetti ei toimi

PARVIAINEN huomauttaa pelastuslaitosten lisäksi myös terveydenhuollon kasvavan talouden tynnytyksessä. Kuratointitilanteesta edellytetään tulevien budjetitilanteen nollakassaa, mikä on jo sisällään mahdollisuuksia, kun päätöksentekijät keskittyvät voimavarojen työllistämiseen.

— Terveys ja turvallisuus ovat kansalaisille elintärkeitä, niistä ei pidä säästää, sillä seuraukset tullaan kärsivän enemmän tai myöhemmin. Jos Suomen tavotte on todellakin olla turvallisin maa, niin näistä asioista on huolehdittava.

Parviainen usoo, että osassa maista ratkaisu tulee löytämään viranomaisien entistä laajempaan yhteistyöhön. Poliisin, pelastuksen ja rajavartiolaitoksen yhteistyö on jo kokonaisuudessaan esimerkiksi Pohjois-Karjalassa.

— Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että toimintoja pitää koulua ja resursseja pitää ehdottomasti saada kunnioon. Yhteistyön tulisi lähteä viranomaisista itsestään, eikä lähtökohdaksi tule olla vain säästämisen.

Pelastuslaitosten toiminta on vaikeutunut talouden kassa aikojen. Meri Parviaisen edellyttää Reijo Falpin kuva ei ole vielä arvioitavana esille.

palomiehen ammatin perusta on nykyisenlainen, mutta emme voi enääkö, mikä tulee olemaan istetekniikan ja sosiaalisen median osana ammattia. Näitä välineitä voidaan käyttää suunnittelussa, onnettomuuksien ehkäisyssä ja voittamisessa.

Yllätyttävää ja puolia

Pelastuslaitosten aloituspaikkamäärä kasvattettiin 30stä 32 paikkaan muutama vuosi sitten. Sisäministeriön ja pelastuslaitosten tavoitteena on pitää valmistuneiden määrä tasapuolisesti pelastuslaitosten rekrytointitavoitteen kanssa. Viime vuosina koulutusta on karsuttu merkittävästi, että näin ei välttämättä ole menesty. Joituna väliaikavilla pelastuslaitoksilla vain muutamilla oppilalla on ollut heti tiedossa varma työpaikka. Saman aikaa esimerkiksi Pirkanmaalla aluepelastuslaitos ei ole pystynyt houkuttelemaan riittävästi palomiehiä tilaan.

— Täci on kysä alustisesta epäusapainosta. On alustis, joissa on paikallisesti suunniteltu tunkka palomiestä. Sitteen on maanantopäivä, johon ei mitenkään tunnuta saavan työntekijöitä, Parviaisen mieltä.

Hänen mielestään syyttövä sormea ei voi automaattisesti kohdistaa laitokseen.

— Taloudellinen tilanne on todella paha. Jokaiseen avoimeksi tulevaan virkaan tarvitaan tyytölyksi, eikä kaikilla pystytä syyttämään. Vainot pitää kohdistaa poliittisille päätäjille kunnin. Heille pitää pystyä kertomaan, mistä asioista on kyse. Tietokäsi päätetään, mitä pelastuslaitokset tekevät tai mihin ne pystyvät? Tarvitaan keskustelua ja kunnia. Pelastuslaitosten osilla se tarkoittaa, että puhutaan ”yhdestä kielestä” ulkopuolelta.

— Ain sillä nimellä asiat tiedetään ja ymmärretään, ja tässä vaiheessa laitosten johto on nimittä minkäläiä sampoja rittämässä työntekijätään kanssa. ■

Kuva 24. Pelastusalan ammattilainen 14.9.2011

3.1.2 Alakohtainen ennakointi

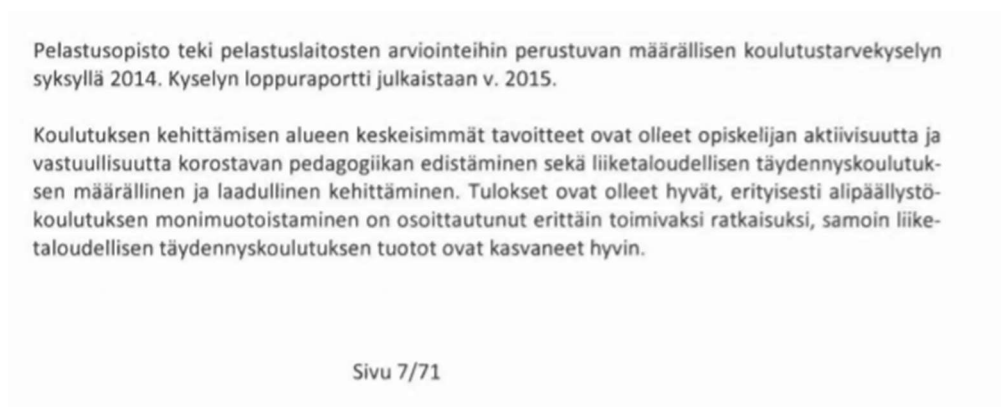
Alakohtaiset koulutuksen aloittajamäärät eivät kaikilta osin vastaa työelämän tarpeita. Esimerkiksi kulttuurialan koulutuksen ylitarjonta ei ole pitemmän päälle kestävällä pohjalla, vaan sillä on työvoiman saatavuuden kannalta epäedullisia seurauksia: kulttuurialalta valmistuneiden keskimääräistä suurempi työttömyys aiheuttaa tarvetta uudelleen koulutukseen, mikä puolestaan pitkittää kokonaisopiskeluaikoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksissä korostetaan, että työvoimaa on kyettävä tuottamaan

²² Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma.

niille aloille ja alueille, joilla ennakoidaan työvoiman tarvetta. Väärin kohdentuvasta koulutustarjonnasta seuraavaa työttömyyttä ei voida pitää hyväksyttävänä sen enempää julkisen talouden, työnantajien kuin yksittäisten kansalaistenkaan näkökulmasta.²³

Epätarkoituksenmukaisesti kohdentuva koulutus vaikuttaa haitallisesti kansantalouden kehitykseen vaikeuttamalla niukkenneiden työvoimaresurs-

Kuva 25. Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma (alakohtainen ennakointi).

Kuva 26. Pelastusopiston tilinpäätös 2014, sivu 7.

Pelastajakoulutuksen tulevaisuudennäkymiä

Pelastajatutkinnosta on kehittynyt vuosien varrella Pelastusopiston yksi merkkituote, koulutus, josta talo tunnetaan. Nykymuotoista opetusta on järjestetty Kuopiossa v. 1992 alkaen ensin Valtion Pelastuskoulussa ja sittemmin Pelastusopistossa. Oppilaitoksesta on tähän mennessä valmistunut n. 1800 tutkinnon suorittanutta monitaitopelastajaa, ts. enemmistö tällä hetkellä pelastuslaitoksissa työskentelevistä palomiehistä.

Tutkinnosta ovat vuosien kehitystyön mukana hävinneet ns. lastentaudit, päinvastoin – niin opiskelijoitamme, opettajiltamme kuin pelastuslaitostenkin suunnasta saatu palaute on ollut varsin hyvää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että voisimme jäädä ihastelemaan nykytilannetta, vaan katse pitää suunnata tulevan vuosikymmenen olosuhteisiin ja kehitystarpeisiin.

Tutkinnon laadun kannalta ratkaisevaa on opetussuunnitelman vastaavuus näköpiirissä oleviin palomies/pelastaja-ammattin kehitysnäkymiin. Jos tässä ammatikuvassa tapahtuu merkittäviä muutoksia, on niiden ilmentävä myös tutkinnon tavoitteissa, opintojakso-rakenteessa sekä yksittäisten opintojaksojen tavoitteissa ja sisällöissä. Opetussuunnitelmasta ilmenee aina oppilaitoksen tahto: tällaisia pelastajia me haluamme kouluttaa. Suunnitelma on myös julkinen viesti työelämälle oppilaitoksen tavasta linjata ammattiin johtava koulutus ja sen tulevaisuusnäkymät (ks. [www.pelastusopisto.fi/Tutkintoon_johtava_koulutus/Opetussuunnitelmat/Pe 68-71](http://www.pelastusopisto.fi/Tutkintoon_johtava_koulutus/Opetussuunnitelmat/Pe_68-71)).

Pelastajan ammattikuvaan kohdistuu tällä hetkellä tuntuja paineita. Kun alamme lainsäädäntö ja esim. pelastuslaitokset yhä näkyvämmiin korostavat onnettomuuksien ehkäisyn merkitystä, on meidän arvioitava, ilmenevätkö tähän liittyvät palomiestyön osaamisvaatteen myös pelastajatutkinnossa. Pelastustekniikassa tapahtuu jatkuvasti opetuksessa huomioitavia innovaatioita ja työtapojen kehittymistä.

Samoin meidän on seurattava mm. ensihoitopalvelun puolella tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia palomiesten työtehtäviin. Miten toimintakykyhankkeen tulosten ja esim. eläkeikäpäätöksen seurausten pitäisi näkyä tutkinnossa?

Pelastusopisto on viime vuosina valmistellut merkittävät opetussuunnitelmamuutokset aina yhteistyössä työelämän kanssa. Suunnitteluryhmiin on kutsuttu pelastuslaitosten ja mm. alamme järjestöjen edustajia mukaan.

Pelastusopiston pelastuslaitoksille tekemät määrälliset koulutustarvekyselyt v. 2005 ja 2007 osoittivat, että pelastajia ei ole viime vuosina oppilaitoksestamme valmistunut työpaikkojen tarvetta vastaavasti. On puhuttu jopa pelastajapulasta. Valmistelemme parhaimmillaan seuraavaa, marraskuussa 2009 pelastuslaitok-

sille lähetettävää kyselyä, jossa nämä arvioivat laitoskohtaisesti uusien pelastajien vuosittaisen määrällisen tarpeen v. 2010-2012.

Kysely on em. pelastajapulasta kannalta tällä kertaa erityisen mielenkiintoinen. Jos pelastuslaitokset eivät tuota jatkossa nykyisessä määrin ensihoitopalveluja ja jos tuottavatkin mutta siten, että ne rekrytoivat näihin tehtäviin enenevässä määrin terveydenhuollon ammattihenkilöstöä, keventääkö se uusien pelastajien rekrytointitarvetta työmarkkinoilla?

Palomiesten eläkeikäpäätökseen liittyen Pelastusopisto sai tehtäväksi selvittää keinot varhentaa aloittavien pelastajaopiskelijoiden keski-ikä. Tämä näyttäisi olevan mahdollista vähentämällä työkokemuksesta saatavan pisteytyksen määrää opiskelijavalinnassa. Viime vuosina aloittavien pelastajaopiskelijoiden keski-ikä on ollut n. 25 v, tavoitteena on varhentaa vuodelle tätä lukua.

Pelastajien urakehityksen vaihtoehdot ovat nousseet tunnetulla tavalla viime aikoina julkisen keskustelun myötä. Pelastusopiston yhtenä roolina tässä on tarjota koulutustukea parhaillaan etsittäville ratkaisuille. Luulen, että varsinkin nyt alkuvaiheessa tarvitsemme enemmän valmiutta kehittää pelastajatutkinnon jälkeistä täydennyskoulutustarjontaan kuin tehdä merkittäviä linjauksia itse tutkinnon sisältöihin.

Yhtenä vaihtoehtona on suunnitella yksi tai useampia pitkäjänteisiä pelastajien täydennyskoulutusohjelmia, joiden tavoitteet ja sisällöt johdetaan niihin vaihtoehtoisin urapolkuun liittyvistä henkilöiden osaamistarpeista, jotka käynnistyneessä keskustelussa ja tulevissa ratkaisussa osoittautuvat realistisimmiksi ja elinvoimaisimmiksi? Täydennyskoulutuksen ikuisuuspulma on opintojen rahoitus – niin tässäkin.

Osaamisen kehittyminen on kokonaisuus, johon henkilökohtaisella tasolla kuuluvat ammatillinen peruskoulutus, työn kautta työvuosien aikana tapahtuva uusien taitojen oppiminen sekä erilaiset täydennyskoulutukset. Avainsana on yksilön valmius uudistumiseen. Työyhteisö puolestaan suuntaa organisaatiokulttuurinsa kautta arjessa toteutuvia mahdollisuuksia ja rajoitteita.

Pekka Rantala

Kirjoittaja on Pelastusopiston koulutusjohtaja.

Kuva 27. Pelastusalan ammattilainen 2008

Pula pelastajista kiusaa pieniä paloasemia – sisäministeri lupaa, että kattava paloasemaverkosto pidetään yllä

Tulevaisuudessa maakunnat saavat päättää, kuinka monta paloasemaa tarvitsevat ja missä ne sijaitsevat.

Pelastustoimi 5.7.2019 klo 07:00

Palomies-ensihoitaja Sami Ruokolainen on poikkeus sääntöön: vastavalmistunut pelastaja, joka hakeutui töihin kauas kasvukeskuksista.

Pauliina Tolvanen
@PauliinaTee

Jaa artikkeli:

743

Useita pelastustoimen virkoja jää Suomessa täyttämättä pätevän hakijan puuttuessa. Edes vakituinen työsuhde tai vaativa ja vaihteleva työnkuva eivät riitä houkuttelemaan päteviä pelastajia kasvukeskusten ulkopuolisille paloasemille.

– Yleinen aika näkyy. Ihmiset haluavat asua kaupungeissa, palopäällikkö **Yrjö Jantunen** Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselta toteaa.

Tänä keväänä kolme virkaa Pohjois-Karjalan reuna-alueilla on jäänyt täyttämättä, kun pätevää hakijaa ei ole ollut. Jantusen mukaan rekrytointi on vaikeutunut ja samaa viestiä kantautuu lähes kaikista Itä- ja Pohjois-Suomen pelastuslaitoksista.

– Kemijärven palomiehen virkaan ei saatu yhtään hakijaa ja Tornion palotarkastajan virkaan tärppäsi vasta kolmannella hakukierroksella, Lapin pelastusjohtaja **Martti Soudunsaari** kuvaa.

Hallitusohjelmassa koko maan kattava paloasemaverkosto luvataan säilyttää. Lupausta on vaikea lunastaa, mikäli paloasemille ei saada työntekijöitä.

Kuva 28. Yle.fi -uutinen 5.7.2019

Pohjoisen pienille paloasemille haastavaa saada pelastushenkilöstöä

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen alueella vuorotyöhön riittää hakijoita. Päivätyö ei sen sijaan kiinnosta.

Oulu 5.7.2019 klo 07.22

Pasi Punkari

Jaa artikkeli:

24

Useita pelastustoimen virkoja jää Pohjois-Suomessa täyttämättä pätevän hakijan puuttuessa. Edes vakituinen työsuhde tai vaativa ja vaihteleva työnkuva eivät riitä houkuttelemaan päteviä pelastajia kasvukeskusten ulkopuolisille paloasemille.

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen alueella vuorotyöhön riittää hakijoita, mutta päivätyö ei kiinnosta, sillä siihen sisältyy varallaoloa.

Vs. pelastusjohtaja **Mika Haverinen** laskee, että varallaolon takia päivätyön sitovuus voi olla jopa kolminkertainen verrattuna vuorotyöhön. Kun vuorotyössä pitkää työvuoroa seuraa pitkä vapaa, päivätyössä ollaan kiinni joka päivä ja sen lisäksi vapaallakin on sidottu puhelimeen.

Palkassa sitovuus ei näy, sillä varallaolokorvaus on pienempi kuin vuorotyössä ansaitut haattalisät.

Kuva 29. Yle.fi 5.7.2019

Palomiehiä ei saa töihin syrjäseudulle – "ylipalomiehen virka auki 11 000 asukkaan paikkakunnalla, ei yhtään hakemusta"

Palomiesliiton mukaan virkoja ei haeta, koska päivätöitä ei haluta tehdä. Rekrytointiongelmia pahenee jatkuvasti.

Palomiehet 12.2.2019 klo 20:29

Kuva: Helena von Althaus

Marcus Ziemann

Jos etäkö: 622

Jokilaaksojen pelastuslaitoksen pelastusjohtaja Jarmo Haapanen odottaa, että toimistoon tipahtaisi työhakemuksia kahteen avoimeen pelastusalan virkaan. Hakuaika näihin umpeutuu lähipäivinä.

– Meillä on ylipalomiehen virka auki 11 000 asukkaan paikkakunnalla, ei yhtään hakemusta. Meillä on valmiussuunnittelijan paikka kolmelta kertaa auki ja vain yksi hakemusta.

Haapasen mainitsema 11 000 asukkaan kunta on Nivala. Jokilaaksojen pelastuslaitos toimii 17 kunnan alueella Pohjois-Pohjanmaan eteläosassa, mutta tilanne on ihan sama muuallakin.

Käytännössä sellaisiin palomiehen virkoihin ei ole tulijoita, jotka ovat pienellä paikkakunnalla ja joissa tehdään vuorokausityörytmin sijaan päivätöitä. Tyypillistä näillä pelastusasemilla on, että niissä ei ole ympärivuorokautista työvuoroa. Virkaan valittava palomies saattaa olla jopa asemapaikan ainoa ammattipalomies.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen pelastusjohtaja Markus Viitanieni tietää, että tilanne uhkaa lähivuosina laajeta myös sellaisille pienempien paikkakuntien asemille, joissa on toistaiseksi työvuoro minuutin lähtövalmiudessa yötä päivää.

– Ollaan todennäköisesti jossain vaiheessa sen edessä, ettei saada työvuoroihin palomies-ensihoitajia. Tällä hetkellä on vielä saatu, mutta hakijamäärät ovat olleet aika matalillisia.

Mutta on käynyt niinkin kuin esimerkiksi Leppävirralla. Siellä avoimeen palomiehen virkaan oli useita hakijoita, mutta lopulta kaikki hakijat vetivät paperit pois. Pohjois-Savon pelastuslaitos yrittää laittaa viran toukokuussa uudelleen auki.

Pois päivätöistä heti kun mahdollista

Palomiesliiton järjestön johtaja Kim Nikula mukaan rekrytointiongelmien eivät johdu paikkakunnan pienyydestä vaan työaikajärjestelmästä.

SPAL on teettänyt päivätyötä tekevästä palomiehistä selvityksen. Tarkasti ei tiedetä, montako palomiestä päivätöitä tekee, mutta arvio on "muutamia satoja".

Päivätyössä olevilla palomiehellä on usein päivitysvelvoitteita myös virka-ajan ulkopuolella, eikä sellainen Nikulan mukaan palomiehiä houkuttele. He haluaisivat tehdä työtä vuorokausirytmillä 24 tuntia kerrallaan ja olla muut päivät vapailla.

– 92 prosenttia meidän jäsenistä kokee työaikajärjestelmän tärkeäksi. Sen arvoa ei pidä vähentää, että he kokevat pystyvänsä palautumaan ja yhteensovittamaan työelämän ja vapaa-ajan.

Nikula kertoo, että myös "päiväpalomiehet" kokivat SPAL:n selvityksen mukaan työnsä merkittäväksi, mutta päivitystäminen koettiin kohtuuttomaksi taakaksi.

– Jokainen sanoi, että heti kun heille tulee mahdollisuus, he lähtevät pois tästä järjestelmästä.

Pelastusjohtaja Jarmo Haapanen on jo joutunut antamaan peniksi, koska ammattikoulutettuja työntekijöitä ei saa. Jokilaaksojen pelastuslaitoksella viime vuosina muutettu palomiehen auki olevia virkoja kalustonhoitajan virroiksi. Sillä tavoin on mahdollista saada edes joku päivätöihin.

– Tämä on pahentunut koko ajan. Tämä 24-tunnin työajan glorioia on noussut liian suureen arvoon.

Pienen paikkakunnan mahdollisesti ainoa ammattipalomies on yleensä virkaansa suurempi viranomainen, sillä työtätehtäviin kuuluu muun muassa sopimuspalokuntalaisten kouluttaminen.

Pelastustoiminta on harvaan asutulla alueella vapaaehtoisten varassa, jolloin palomiehen täyttämättä jääneellä viralla voi olla suuri merkitys sopimuspalokuntalaisten osaamistasoon.

Kuva 30. Yle.fi 12.2.2019.